

Muhoksen kunta

MUHOKSEN KIRKONKYLÄN OSAYLEISKAAVA 2030

RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ

TAAJAMAKUVA-ANALYYSI

13.9.2016

ARKKITEHTITOIMISTO

Lukkaroinen

ARKKITEHTITOIMISTO LUKKAROINEN OY

Kauppurienkatu 12, 4. krs, 90100 Oulu
puh +358 8 8883300, fax +358 8 8883311
toimisto@lukkaroinen.fi, www.lukkaroinen.fi

Sisällys

1. TYÖN TAUSTA JA TARKOITUS	4
2. SELVITYKSEN TOTEUTUSTAPA	4
2.1. Valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt...	5
3. ALUEEN YLEISKUVAUS	6
4. KESKEISEN TAAJAMA-ALUEEN KAUPUNKIKUVA-ANALYYSI.....	7
5. YMPÄRISTÖN KUVAUS ALUEITTAIN.....	13
5.1. Keskusta ja kirkonseutu (1).....	14
5.2. Korivaara ja Oulujokivarsi (2).....	29
5.3. Radan eteläpuoli (3)	37
5.4. Honkala (4)	41
5.5. Muhosjokivarsi ja Lehtoseläntie (5).....	48
5.6. Leppiniementien varsi (6).....	56
6. Lähteet:.....	61

Liitteet

Kohdekarttojen 1-6 suurenokset

Taajamakuva-analyysikartta merkintöineen

1. TYÖN TAUSTA JA TARKOITUS

Tämä rakennetun ympäristön selvitys ja taajamakuva-analyysi on tarkoitettu Muhoksen kunnan keskustaan laadittavan osayleiskaavan tausta-aineistoksi ja suunnittelun tueksi. Muhoksen kirkonkylän osayleiskaavan uusimisen käynnistämisestä on päätetty kunnanhallituksen kokouksessa 10.3.2014 § 113. Osayleiskaavan suunnittelutyö on käynnistetty 10.4.2014 pidetyllä aloituskokouksella, jossa mukana olivat Muhoksen kunnan edustajan ja kaavakonsultin lisäksi muut kaavatyöhön osallistuvat suunnittelijat ja asiantuntijat.

Rakennetun ympäristön selvityksessä on kuvattu ja analysoitu osayleiskaavan suunnittelualueen rakennettua ympäristöä ja tehty rakennetun kulttuuriympäristön arvokohteiden täydennyselvytys. Rakennetun ympäristön nykytilaa kuvataan sanallisesti, valokuvin ja selventävän kartta-aineiston avulla. Rakennetun kulttuuriympäristön täydennyselvyksessä on käyty läpi aluetta koskevat aikaisemmat inventoinnit ja suojelupäätökset ja saatettu ne nykytilanteen tasalle. Inventointeja on lisäksi täydennetty nuoremman rakennuskannan osalta jälleenrakennuskaudelle asti. Rajavuotena on käytetty vuotta 1959. Uudet kohteet on arvioitu yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan museon kanssa 3.10. ja 6.10.2014. Taajamakuva-analyysissä kuvaillaan ja analysoidaan keskeisen taajama-alueen kaupunkikuvaa sanallisesti ja havainnollistavan kartta-aineiston avulla.

Huom. osayleiskaavan rajaus muuttui Oulujokivarren osalta ehdotusvaiheessa, jolloin Korivaaran aluekohde jäi pääosin suunnittelualueen rajauksen ulkopuolelle eikä sitä tästä syystä ole osoitettu kaavakartalla. Aluekohteeseen kuuluvat kohteet (34,36, 67 ja 72) on kuitenkin esitetty tässä selvityksessä.

2. SELVITYKSEN TOTEUTUSTAPA

Rakennetun ympäristön selvitys ja kaupunkikuva-analyysi on laadittu olemassa olevien suunnitelmien, selvitysten ja inventointien sekä osayleiskaava-alueelle tehtyjen maastokäyntien perusteella. Osayleiskaava-aluetta koskevat aikaisemmat rakennetun kulttuuriympäristön selvitykset ja inventoinnit ovat hyvät ja kattavat, mutta eivät kaikilta osin ajan tasalla. Tämä selvitys täydentää ja päivittää olemassa olevaa aineistoa yleiskaavan tausta-aineistolle tarkoituksenmukaisella laajuudella. Alueen kaikki kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet ja alueet on koottu tähän selvitykseen.

Maastokäynnit alueelle on tehty kesällä 2014. Rakennetun kulttuuriympäristön arvokohteiden täydennyselvytyksen pohjana käytettyjä aineistoja ovat

- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, RKY 2009
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, 1993
- Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015
- Muhoksen kirkonkylän kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet – Perusselvitys kaavoitusta varten, Anneli Salmela 1991
- Jokivarsien Wanhat rakennukset –inventointihanke
- Muhoksen kirkonkylän osayleiskaava 2000
- Oulujoen eteläpuolen osayleiskaavan vanhan rakennuskannan inventoinnit 2003 ja 2008

2.1. Valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt on luetteloitu Museoviraston inventoinnissa *'RKY 2009'*, joka on valtioneuvoston päätöksellä otettu maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi rakennetun kulttuuriympäristön osalta 1.1.2010 alkaen. Valtakunnalliseen inventointiin valitut kohteet antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä. Tavoitteena on valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen rakenteen, kylä- ja kaupunkikuvan sekä alueilla olevien rakennusten ja ympäristön säilymisen turvaaminen sekä mahdollisen täydennysrakentamisen ja muiden muutosten sopeuttaminen kulttuuriympäristön ominaisluonteeseen ja erityispiirteisiin. Säilyttämisen ja muutosten laajuus ja sisältö ratkaistaan kaavoituksen kautta. Muhoksen kirkonkylän osayleiskaavan 2030 suunnittelualueella sijaitsevia valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä ovat Muhoksen kirkko, Ponkilan museosilta ja Keisarin tie.

Voimassa oleva maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen inventointi on *'Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet'* vuodelta 1993. Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan, ja sitä kautta maakunnallisen rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnin, uusiminen on parhaillaan käynnissä. Kulttuuriympäristö on yksi 2. vaihemaakuntakaavan teemoista. Uusi inventointi *'Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015'* valmistuu vuonna 2015. Uuden inventoinnin kohteet eivät kuitenkaan saa virallista maakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön statusta ennen 2. vaihemaakuntakaavan vahvistumista. Vaihemaakuntakaavan vahvistuskäsittely on tavoitteellisesti vuoden 2016 aikana, eikä kaava ehdi saada lain voimaa ennen Muhoksen kirkonkylän osayleiskaavan 2030 hyväksymistä. Tässä selvityksessä maakunnallisesti merkittäviksi kohteiksi merkitään voimassa olevan vuoden 1993 inventoinnin mukaiset kohteet. Uuden maakunnallisen inventoinnin kohteet erotellaan selvityksessä omaksi kokonaisuudekseen, jotta ne voidaan 2. vaihemaakuntakaavan vahvistumisen jälkeen tunnistaa maakunnallisesti merkittäviksi rakennetuiksi kulttuuriympäristöiksi.

Paikallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt edustavat erityisesti Muhoksen rakentamistapaa ja tuovat esiin alueen rakentamistavan omaleimaisuutta. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviä kohteita suojelevat ylempitasoiset inventoinnin ja lait, mutta paikallisten kohteiden arvostaminen ja säilyttäminen on erityisen vahvasti muhoslaisten omissa käsissä. Paikallisesti merkittävät kohteet on poimittu aikaisempien inventointien ja kesän 2014 maastokäyntien perusteella, ja ne on arvioitu yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan museon kanssa.

3. ALUEEN YLEISKUVAUS

Suunnittelualueen läpi virtaa Oulujoki, jolla on aina ollut merkittävä asema kunnan kehityksessä ja talouselämässä. Oulujoki on ollut tärkeä lohijoki ja kulkuväylä, ja sen koskilla oli myös matkailullista merkitystä. Muhoksen ja Oulun välinen laivaliikenne loppui rautatien valmistuttua vuonna 1928 ja sotien jälkeen Oulujoen kosket valjastettiin sähköntuotantoon. Voimalaitosten rakentaminen Pyhäkoskeen, Monttaan ja Pälliin vaikutti suuresti kunnan kehitykseen. Suurten voimalaitosten rakentaminen vaati runsaasti työvoimaa, mutta ne työllistivät myös valmistumisensa jälkeen. Muhoksen väkiluku olikin suurimmillaan 1950-luvun puolivälissä yli 9300 asukasta.

Osayleiskaavan suunnittelualue käsittää Muhoksen keskustan lievealueineen. Alueen pohjoispuolella virtaa Oulujoki, jonka varrelle asutus ja kuntakeskusta ovat kehittyneet. Keskustan kohdalla Oulujokeen liittyy pienempi Muhosjoki. Molemmat jokilaaksot on raivattu viljelymaaksi, joiden avointa maisemaa pihapiirit ja metsäsaarekkeet rytmittävät. Kaava-alueita ja kunnan keskustaa halkaisee valtatie 22, joka on oikaistu ja parannettu vanhasta Oulu-Kajaani –maantiestä 1960- ja 1970-luvuilla. Keskustan eteläpuolelta kulkee rautatie. Pääosa osayleiskaava-alueen asutuksesta ja muusta rakentamisesta sijoittuu keskustaajamaan, minkä lisäksi asutusta on jokien ja suurempien teiden varsilla.

Viistoilmakuva Muhoksen keskustaajamasta on otettu kesällä 2013. Kuvassa näkyvät hyvin Muhoksen kehitykseen vaikuttaneet liikenneväylät: Oulujoki, Muhosjoki, rautatie ja valtatie 22. (Kuva: Suomen Ilmakuva Oy)

4. KESKEISEN TAAJAMA-ALUEEN KAUPUNKIKUVA-ANALYYSI

Muhoksen keskusta on kehittynyt Oulu-Kontiomäki rautatien ja Oulu-Kajaani –valtatie tuntumaan. Muhoksen historiallinen keskuspaikka on sijainnut kirkon tuntumassa Oulujoen ja Muhosjoen risteyspaikassa, erillään nykyisestä ydinkeskustasta. Historiallisesti Muhokselle merkittävät kulkuväylät Oulujoki ja Muhosjoki eivät nykyään ydinkeskustassa juurikaan näy. Keskustan alue on luonteeltaan tiivis ja sulkeutunut, ja melko etäällä lähialueen maisemallisista kohokohdista, kuten vesistöistä ja jokilaaksojen hienosta maisemasta.

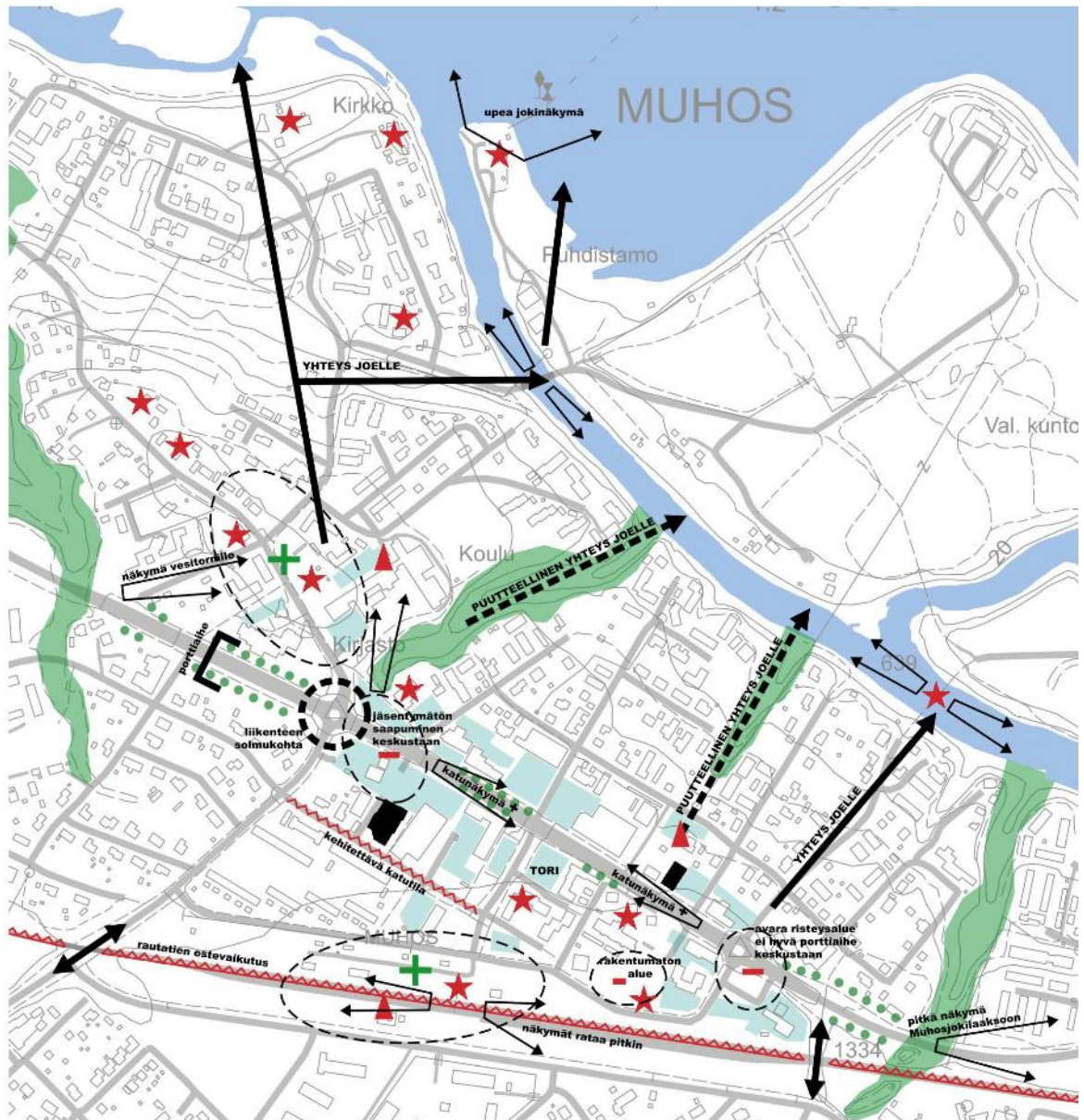
Muhoksen ydinkeskusta palveluineen sijaitsee Valtatien varrella. Keskustamainen rakentaminen sijoittuu yhteen riviin välittömästi Valtatiehen rajoittuviin kortteleihin, joiden takaa alkaa suoraan pien- ja rivitalovaltainen asuinrakentaminen. Keskusta on siis altaan varsin pieni, mutta muusta rakenteesta selvästi erottuva. Ydinkeskustan liikenteellinen solmukohta on Valtatien ja Muhostien risteyksessä sijaitseva liikenneympyrä. Kun keskustaan saavutaan Oulun suunnasta, keskusta-alueen alkamista merkitsevänä porttiaiheena toimii kulttuurikeskus Koivu ja Tähti. Kajaanin suunnasta tultaessa varsinaista porttiaihetta ei ole, vaan keskusta tuntuu alkavan vähitellen.

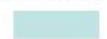

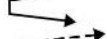

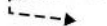
1. Kulttuurikeskus Koivu ja Tähti toimii porttiaiheena keskustaan saavuttaessa.

2. Muhoksen keskusta hahmottuu selvästi keskustamaisena ympäröivästä asuinrakentamisesta. Valtatien varren rakennukset ovat pääasiassa kaksikerroksisia.

MERKINNÄT:

	AUKKOPAIKAT / ASFALTIKENTÄT		ESTE
	RAVIINI		POSITIIVINEN ALUE
	TYHJILLÄÄN OLEVA RAKENNUS		NEGATIIVINEN ALUE
	PUURIVI		YHTEYS
	ARVOKAS KOHDE		PUUTTEELLINEN YHTEYS
	MAAMERKKI		SOLMUKOHTA
	NÄKYMÄ		PORTTIAIHE
	PUUTTEELLINEN NÄKYMÄ		

Pienennös taajamakuva-analysikartasta merkintöineen. Analysikartta 1:5000 on selvityksen liitteenä.

Taajamakuva

Ydinkeskustan taajamakuva on viehättävän pikkukaupunkimainen. Valtatien varren rakennukset ovat pääasiassa kaksikerroksisia. Paikoissa, jossa rakennukset sijaitsevat lähellä tiealuetta, Valtatien katutila on tiivis. Osa Valtatien varren tonteista on kuitenkin rakennettu niin, että rakennus on tontin perällä ja laaja pysäköintialue tien varrella. Ratkaisu on ajoneuvoliikenteen toimivuuden kannalta hyvä, mutta hajottaa katutilaa eikä kannusta kevyen liikenteen käyttöön. Osa tontin etuosan pysäköintialueista on rakennettu katutasoa alemmas, mikä rajoittaa jonkin verran autojen näkymistä katutilassa. Liikenneympyröiden välillä Valtatien varsi on joistakin kehittämisen tarpeessa olevista paikoista huolimatta erittäin viihtyisiä ja vehreä.

Keskusta-alueella on paljon avoimia asfalttikenttiä, joista osa voidaan ottaa täydennysrakentamisen käyttöön. Suurin osa kenttämäisistä alueista on kuitenkin tarpeellisia pysäköintialueita, jotka tulevat säilymään sellaisina myös tulevaisuudessa. Kunnantalon edessä sijaitseva tori ei erotu muista aukeista alueista riittävästi toimiakseen todellisena keskustorina. Toriaukio nostaa kunnantalon kauniisti esiin, mutta sen ympäristöä voisi edelleen kehittää. Valtatien tiealue on melko leveä, mutta sen tilallisuutta ja viihtyisyyttä on onnistuneesti lisätty jakamalla eri liikennemuodot omiin kaistoihinsa ja istuttamalla väleihin puita ja pensaita. Puuistutukset ovat vielä melko nuoret ja pienet, mutta kasvaessaan ne tuovat vielä lisää vehreyttä keskusta-alueelle.

3

4

5

6

3. Viihtyisä katunäkymä Valtatieltä.

4. Valtatien katutila on jaettu kaistoihin istutuksilla.

5. S-marketin laaja pysäköintialue sijaitsee kadun puolella, mutta autojen näkymistä Valtatielle on vähennetty rakentamalla pysäköintialue katutasoa alemmas.

6. Kunnantalon edessä sijaitsevan torin ympäristö kaipaa kehittämistä. Viereisen asuin- ja liikerakennuksen asuntojen pihamaat rajautuvat suoraan torialueeseen, mikä on ratkaisuna sopimaton kunnan ydinkeskustaan.

Taajamakuvan kehittämistarpeet

Keskustan alueella ei ole varsinaisia häiriöitä taajamakuvasa, mutta joitakin kehittämistarpeessa olevia alueita on. Valtatien ja Keskustien risteyksen tuntumassa sijaitsevan huoltoaseman alue on jäsentymätön ja tarpeettoman avara. Toisella puolella Valtatietä sijaitsee lisäksi pysäköintialue, joka tuo vielä lisää avaruutta alueelle. Risteysalueesta alkaa Muhoksen keskusta, mutta näkymä keskustan suuntaan kaipaisi rajaamista ja jäsentämistä esimerkiksi täydennysrakentamisella. Sama tilanne on itäisen liikenneympyrän kohdalla, missä avarat pihamaat eivät muodosta ryhdikästä porttiaihetta keskustaan saavuttaessa.

Keskusta-alueen muutamia tyhjillään olevia liikerakennuksia luovat epäviihtyisää ja keskeneräistä ympäristöä. Jussilantielle avautuu liikerakennusten huoltopihoja, minkä vuoksi katutila on hyvin sulkeutunut ja takapihamainen. Kadun varrella on kuitenkin myös asuinrakentamista, mikä aiheuttaa Jussilantielle katutilan kehittämistarvetta. Radan varrelle Mimminpolkuun rajautuvalle tontille on rakennettu yksi kolmesta alueelle suunnitellusta kerrostalosta, ja tontin rakentamattomat alueet ovat tällä hetkellä vailla käyttöä. Rakentamaton alue on verkkoaidalla aidattu sorakenttä, joka luo alueelle keskeneräisen luonteen.

7

8

9

10

7. Kun Muhoksen keskustaan saavutaan Oulusta päin, kulkijaa tervehtii huoltoaseman kenttämäinen pihamaa-alue.

8. Kajaanin suunnasta saavuttaessa keskusta alkaa vähitellen.

9. Jussilantien katunäkymä on takapihamainen ja vailla viihtyisyyttä luovaa kasvillisuutta.

10. Mimminpolun läheisyydessä sijaitsee verkkoaidalla rajattu rakentamaton alue.

Näkymät

Tiiviissä ydinkeskustassa ei avaudu pitkiä näkymiä ympäristöön tai vesistöihin. Oulujoki ja Muhosjoki sijaitsevat keskustan lähellä, mutta keskustan ja jokien välinen alue on rakennettu niin täyteen, että näkö- ja kulkuyhteyksien avaaminen vesistöihin on haastavaa. Yhteyksien kehittäminen olisi kuitenkin keskustan viihtyisyyden ja omaleimaisuuden kannalta tärkeää. Jokirannan hienot näkymät ja virkistystoiminnot ovat keskustassa kulkijalta piilossa. Junarataa pitkin avautuvat pitkät näkymät voi keskustan alueella havaita rautatieasemalta. Keskustasta Kajaaniin päin kuljettaessa Valtatieltä avautuu pitkä ja komea näkymä Muhosjokilaaksoon ja sen takaisille selännealueille.

11. Junarataa pitkin avautuu pitkä ja suora näkymä.

12. Kirkkosaaresta ja Kirkkoniemestä avautuvat upeat näkymät Oulujoelle.

13. Kajaanintieltä avautuu hieno näkymä Muhosjokilaaksoon.

Maamerkit

Koko Muhoksen taajama-aluetta jaksottavat jokeen päin laskevat raviinit, joiden vaihtelevat maastonmuodot ja vehreä kasvillisuus tuovat taajamaan vaihtelevuutta ja viihtyisyyttä. Raviinit toimivat luonnollisina viheraiheina, eivätkä ne jyrkkien ja vaikeasti rakennettavien rinteidensä vuoksi ole vaarassa hävitä. Keskustan kohokohtina toimivat kauniit vanhat rakennukset, jotka tuovat keskustan rakennuskantaan monipuolisuutta ja ajallista syvyyttä. Alueen maamerkinä toimii yläkoulun pihassa sijaitseva vanha tiilestä ja betonista rakennettu vesitorni, jolle avautuu näkymiä sen lähiympäristöstä. Korkeita maamerkkejä ovat myös keskusta-alueella sijaitsevat telemastot.

14

15

14. Vanhat rakennukset toimivat taajamakuvan kohokohtina ja kiintopisteinä.

15. Yläkoulun pihassa sijaitseva vanha vesitorni toimii keskustan maamerkinä.

5. YMPÄRISTÖN KUVAUS ALUEITTAIN

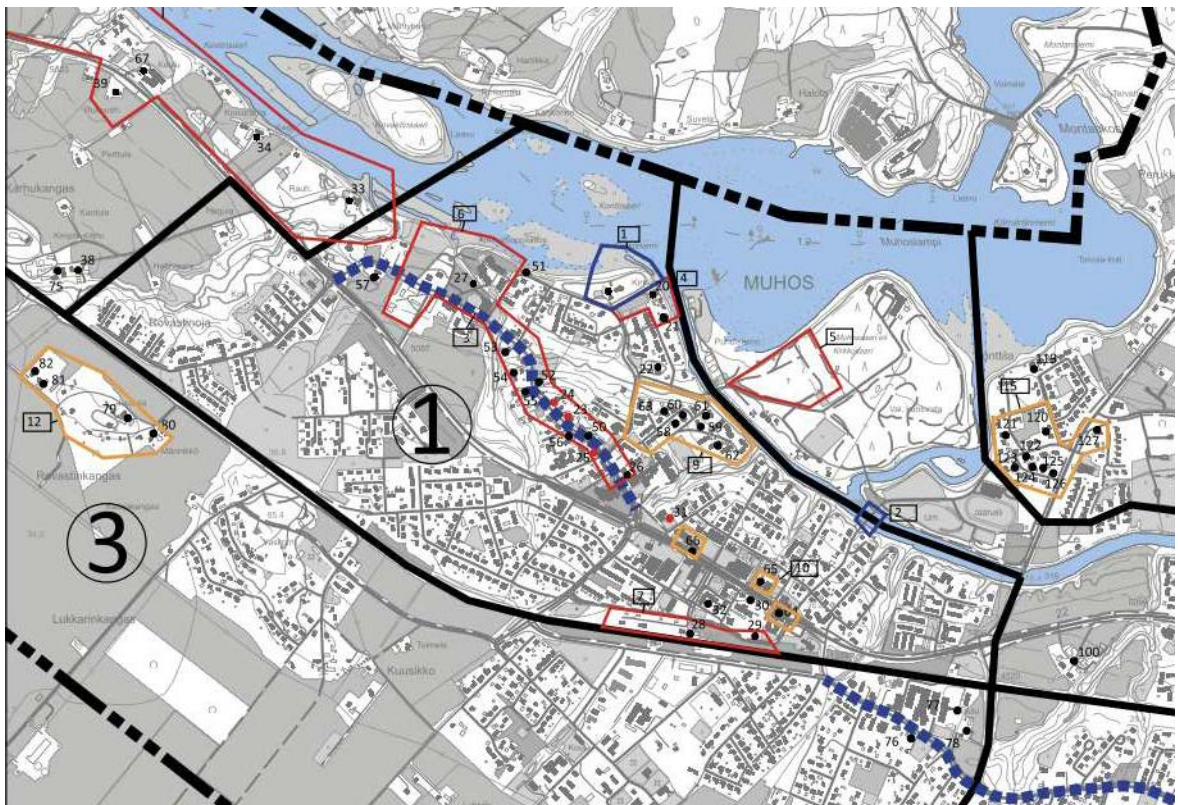
Seuraavassa kuvataan osayleiskaava-alueen ympäristöä ja rakennettua kulttuuriympäristöä alueittain. Aluejako on tehty maiseman ja ympäristön erityispiirteiden perusteella. Alueiden kuvaukseen sisältyy lyhyt yleiskuvaus alueesta ja sen historiasta, luettelo alueella olevista rakennetun kulttuuriympäristön arvokohteista sekä valokuvia ja karttoja alueesta. Kohdekarttojen suurennokset ovat liitteenä tämän selostuksen lopussa. Kohdekuvauksen arvottaminen perustuu valtakunnallisten ja maakunnallisten kohteiden osalta olemassa oleviin inventointeihin ja päätöksiin. Paikallisesti merkittävien kohteiden arvottaminen on tarkistettu Pohjois-Pohjanmaan museon kanssa.

- (vk)** valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, RKY 2009
- (mk)** maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, 1993
- (mk 2015)** uusi maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015
- (pk)** paikallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

5.1. Keskusta ja kirkonseutu (1)

Muhoksen historiallinen keskuspaikka muodostui Kirkkoniemessä sijaitsevan 1600-luvulla rakennetun kirkon, viereisen jokiliikenteen satamana toimineen Öhrnbergin rannan ja niiden läheisen Valkolan mäen alueelle. Kirkkotien ja laivarantaan menevän tien kulmauksessa pidettiin ennen myös toripäivät. Kirkonkylän asutus on peräisin ilmeisesti 1500-luvulta, koska Muhoksen asutuksesta ensi kerran v. 1607 mainittaessa kylässä oli 37 verotaloa. 1900-luvulle asti asutus oli harvaa, ja nykyinen keskusta on rakentunut muutamalle kantatilalle. Rautatien rakentamisen myötä 1920-luvun lopulta lähtien kylän keskusta siirtyi nykyiselle paikalleen ja voimalaitosten rakentamisen myötä asutus alkoi tiivistyä, ensiksi nykyisen Valtatien ja Ponkilantien varsille.

Muhoksen kirkonkylän keskustaajama sijaitsee Oulujoen rannalla, siihen laskevan Muhosjoen suulla. Kirkonkylä liittyy Oulujokivarren maisemakokonaisuuteen. Keskustaa halkaisee Oulusta Kajaaniin johtava valtatie 22, ja sen eteläpuolelta kulkee Oulu - Kontiomäki rautatie. Varsinainen ydinkeskusta sijaitsee pienellä alueella Valtatie 22:n varrella, ja siellä sijaitsee pääosa Muhoksen yksityisissä ja julkisista palveluista. Asutus alkaa heti ydinkeskustan ulkopuolelta ja kattaa suurimman osan keskustaajaman pinta-alasta. Vanhaa rakennuskantaa on erityisesti Muhostien varrella, joka on osa vanhaa Oulu-Kajaani –maatietä. Erityisen hieno paikka on Muhoksen kirkon ympäristö, jossa vanha puukirkko seisoo puistoisella tontilla aivan Oulujoen rannalla. Muuten jokimaisema ei keskustaajamassa juurikaan hahmotu.

1. Muhoksen kirkko ja tapuli (vk)

Muhoksen kirkko on Suomen vanhin ympärivuotisessa käytössä oleva, lähes alkuperäisessä asussaan säilynyt puukirkko. Kirkko ja tapuli sijaitsevat Oulujoen etelärannalla olevassa Kirkkoniemessä. Ympäriällä on vanha männikkö, kirkkotarha, joka toimi alun perin myös hautausmaana. Vuosina 1632 - 34 rakennettu kirkko on 1600-luvun puukirkkoarkkitehtuurille tyyppilinen, pohjakaavaltaan suorakaiteen muotoinen tukipilarikirkko, jonka seinähirret on tuettu hirsistä tehtyihin tukiarkkuihin. Kirkossa on tehty useita korjauksia, mm. vuosina 1762, 1872 ja 1984. Sisällä on Emmanuen Granbergin maalauksia 1770-luvulta. Kolminivelinen hirsinen kellotapuli on Malli Hongan vuonna 1762 rakentama ja edustaa ns. pohjalaista renessanssityyliä.

inventointikortti 26692, suojeltu kirkkolain perusteella

2. Museosilta (vk)

Tiehallinnon valitsemat museosillat kuvastavat maamme liikenneverkon ja sillanrakennustaidon kehitysvaiheita 1700-luvulta nykypäiviin saakka. RKY:n museosillat -teemakohteessa mainittujen siltöjen lisäksi lähes parikymmentä museosiltaa sisältyy laajempiin alueisiin tai museotiekohteisiin. Muhoksen kirkonkylän taajamasta Kirkkosaareen johtava Ponkilan silta on teräsrakenteinen, puukantinen 71 metriä pitkä riippusilta. Ponkilan silta on rakennettu vuonna 1931, ja sen on suunnitellut insinööri L. Ilmoniemi. Ponkilan sillan kautta kulki vanha Leppiniementie ennen tien oikaisua.

inventointikortti 100827, suojeltu asemakaavassa

3. Keisarin tie (vk)

Keisarin tie on rakennettu 1600-luvulla yhdistämään Kajaanin ja Oulun linnoja, ja se kuvastaa tieyhteyksien varhaista kehityshistoriaa harvaan asutussa pohjoisimmassa Suomessa. Tie on kulkenut Oulusta Säräisniemelle Oulujärven länsirannalle, josta matka kohti Kajaania on jatkunut Oulujärven yli joko vesitse tai jäitse. Osayleiskaavan suunnittelualueella Keisarin tiehen kuuluvat Muhostie, osa Veturitiestä, Honkalantie ja pieni osa Honkalan yksityistiestä.

inventointikortti 100725

1 Muhoksen kirkko ja tapuli

2 Ponkilan museosilta

4. Öhrnbergin ranta, aluekohde (mk)

Öhrnbergin ranta on Oulujoen entinen laivaliikenteen pääteasema sekä koskenlaskuun ja koskimatkailuun liittyvä satama-alue. Satama palveli Oulun ja Muhoksen välistä höyryalusliikennettä vuosina 1870 – 1928 ja toimi koskiveneliikenteen etappina vuoteen 1944 asti. Satamarakenteet on sittemmin purettu, ja rannassa on jäljellä vain vanha saunarakennus. Alueen vieressä on oletettavasti 1800-luvun lopulla rakennettu, satamatoimintaan tiiviisti liittynyt Öhrnbergin talo ja Laivurin talo sekä valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä edustava Muhoksen kirkko. Öhrnbergin rannan alue on kaunis, puistomainen ja yhdessä kirkon kanssa Muhoksen värikkästä historiasta kertova arvoalue. Historiallisesti arvokas alue on muistuma nyt jo kadonneesta liikenteestä ja koskenlaskutoiminnasta Oulujoella.

Aluekokonaisuus sisältää maakunnallisesti merkittävät kohteet Öhrnbergin talo ja Laivurin talo.

inventointikortti 20870, ei asemakaavallista suojelua

20. Öhrnbergin talo eli Hietala (mk 2015)

Öhrnbergin talo on rakennettu 1800-luvulla, ja sen historia liittyy tiiviisti Oulujoen laivaliikenteen satamatoimintaan ja koskimatkailuun. Pihapiirissä on päärakennuksen lisäksi aittarakennus, ns. pikkupirtti sekä viereisen Öhrnbergin rannan alueella olevat maakellari ja saunarakennus. Talossa on toiminut muun muassa kauppa ja ravintola. Kohde on tiivis osa Öhrnbergin rannan ja kirkkoalueen miljöötä.

inventointikortti 207707, ei asemakaavallista suojelua

21. Laivurin talo Valkolantiellä (mk 2015)

Laivurin talo liittyy Oulujoen laivaliikenteen ja matkailun historiaan. Muhosjoen törmällä sijaitsevan talon on rakentanut itselleen Lempi-laivan kapteeni vuonna 1911. Alun perin talossa oli porstua, hellahuone ja kamari. Sittemmin, vuonna 2005 taloa on jatkettu arkkitehti Haipuksen suunnitelman mukaisesti. Pihapiirissä on myös hirsiset aitta, sauna ja navettarakennus, jonka päädyssä huone.

inventointikortti 207888, ei asemakaavallista suojelua

22. Valkola (mk)

Muhoksen kirkonkylässä lähellä Öhrnbergin vanhaa satamapaikka sijaitseva pihapiiri, johon kuuluu perinteistä talonpoikaista rakennuskantaa edustava 1880-luvulla pystytetty asuinrakennus ja kivi-navetta. Asuinrakennuksen pirttiosa on purettu 1940-luvulla. Talo on toiminut kuntakokousten pitopaikkana, käräjätalona ja postina. Lähellä on Valkolan törmä, joka perimätiedon mukaan on vanhan vihan aikainen taistelupaikka, jolla olisi käyty muhoslaisen Mustan Nykyrin johdolla taisteluja Vienan karjalaisia vastaan. Rakennukset ovat tällä hetkellä tyhjillään.

inventointikortti 26694, ei asemakaavallista suojelua

4 Öhrnbergin ranta

20 Öhrnbergin talo

21 Laivurin talo Valkolantiellä

22 Valkola

6. Muhostien raittimiljö, aluekohde (mk 2015)

Muhostien raitilla rakentaminen tukeutuu Oulujokivartta myötäilevään vanhaan tiehen, joka noudattaa 1700-luvun lopulla rakennetun Oulu - Kajaani -maantien linjausta. Muhostien raittimiljö on kerroksellinen ja arvokas taajaman pitkästä historiasta kertova kokonaisuus. Raitin kaakkoisosissa rakennukset rajaavat tietä tiiviinä nauhana. Tien varrella on useita komeita ja maakunnallisesti arvokkaita rakennuksia. Raitin luoteispäässä koulurakennukset ympäröivät tietä väljään rakennettuna kokonaisuutena. Alueelle on ominaista kerroksellisuus. Miljöökokonaisuuteen kuuluvista rakennuksista vanhimmat ovat peräisin 1900-luvun alusta, uusimmat 1990-luvulta.

Aluekokonaisuus sisältää maakunnallisesti merkittävät kohteet Kotiseutumuseo, Tuomisen huvila, Vanha Apteekki, Tikkala ja Koivikonkoulu sekä useita paikallisesti merkittäviä rakennuksia.

inventointikortti 101153

23. Kotiseutumuseo (mk)

Muhoksen kotiseutumuseon pihapiiriin kuuluu entinen lainajyvämakasiini, pienempi lainajyvästön aitta, paja, paloasema ja sen liiteri sekä uusi maatalousesinevarasto. Pihassa kasvaa useita vanhoja mäntyjä, joista yksi on vanha hirttomänty ja toinen piiskausmänty. Tontin ala-takaosa on umpeenkasvanutta niittyä, kadunvarressa on pisteaita.

Muhoksen kotiseutuyhdistys perustettiin 1953 ja samana vuonna aloitettiin esinekeräys. Mantaalikunnan lainajyvästön makasiini ja aitta sekä Muhoskylän jakokunnan omistama tontti vuokrattiin museon käyttöön 1957, ja kotiseutuyhdistyksen omistukseen ne siirtyivät 1972. Museo avattiin kesällä 1963.

inventointikortti 24362, asemakaavassa museorakennusten korttelialue

24. Tuomisen huvila (mk)

Muhoksen kirkonkylällä Tikkalanmäen rinteiden puistomaisessa, nyt jo osittain villiintyneessä ympäristössä oleva pihapiiri, johon kuuluu herännäisjohtaja Mauno Rosendahlin 1800-luvun lopulla rakennuttama asuinrakennus ja useita vanhoja piharakennuksia. Asuinrakennus on todennäköisesti tehty vanhasta hirsikehikosta (vuosiluku 1794) ja se on vuorattu vaakalaudoituksella. Pihapiiriin kuuluu useita vanhoja piharakennuksia, kuten sauna, varasto, huvimaja.

inventointikortti 26696, suojeltu asemakaavassa

25. Vanha apteekki (mk)

Muhoksen vanha apteekki on 1920 - 30 -lukujen vaihteessa tehty pystyhirsirakenteinen ja vaakalaudalla ulkoa vuorattu suurehko liike- ja asuinrakennus, jonka hahmoa elävöittävät vaihtelevat kattomuodot ja -ikkunat, erkkeri ja parveke. Rakennusta on kunnostettu muun muassa sairaalakäyttöön, mutta ulkoasussa ovat säilyneet 1920-luvun tyylipiirteet.

inventointikortti 26697, suojeltu asemakaavassa

26. Tikkala (mk 2015)

Entinen Tikkala Oy:n tilanhoitajan asuinrakennus 1930-luvulta on osa Muhostien raittimiljöötä. Ilmeisesti J. Karvosen piirtämä klassistinen hirsirakennus on suurella puistomaisella tontilla. Vieireinen Muhoksen lukio on rakennettu entisen Tikkala Oy:n navetan perustuksille.

inventointikortti 207787, suojeltu asemakaavassa

6 Muhostien raittimiljö

23 Kotiseutumuseo

24 Tuomisen huvila

25 Vanha apteekki

26 Tikkala

27. Koivikonkoulu (mk 1993)

Vuonna 1859 perustettu maan pohjoisin maanviljelysalan koulu Koivikko on merkittävä osa maakunnan koululaitoksen kehittymiseen liittyvää historiaa ja alue rakennuksineen muodostaa maakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisuuden. Muhoksen kirkonkylän tuntumassa Kirkkotien ja Muhostien varrella sijaitseva koulualue on monikerroksellinen käsitellen useilla eri vuosikymmenillä rakennettuja rakennuksia, joista vanhimmat säilyneet ovat 1900-luvun alusta.

Vuonna 1963 rakennetut päärakennus ja oppilasasuntola Impivaara sekä uusi koulurakennus (1993) sijaitsevat koulualueen itänurkassa Kirkkotien varressa Oulujoen ja ojan välisellä niemekkeellä. Jugendin tyylipiirteitä omaavat entinen henkilökunnan asuinrakennus Niemi (1800-l/1911) ja sen viereen siirretty entinen rehtorin asuinrakennus Johtola (1904) sijaitsevat puistomaisen alueen keskellä Muhostien ja ojan välissä.

Maatalous- ja pajarakennukset muodostavat oman kokonaisuutensa Muhostien ja Oulu – Kaajani maantien väliin. Vanhin on valkoiseksi rapattu talli vuodelta 1926, jonka lisäksi löytyvät navetta 1947, kanala 1961 ja pajarakennuksia, kuivaamo sekä uudempia maatalousrakennuksia. Näiden vieressä sijaitsevat 1990-luvulla rakennetut oppilasasuntolat Mäntylä, Koivula, Kuusela ja Leppälä muodostaen neljältä sivulta rajatun pihapiirin. Uusin rakennus, vuonna 2006 rakennettu robottinavetta, sijaitsee varsinaisen koulualueen ulkopuolella Matokorvessa. Osa vanhoista rakennuksista on purettu (ainakin Kulmala, Toukola, Jukola).

Ensimmäiset Koivikossa toimineet opintolinjat olivat maanviljelyskoulu vuosina 1859–1908 ja karjakkokoulu 1859–1879 Karjanhoitokoulu perustettiin uudelleen vuonna 1903 ja se muuttui tietopuoliseksi karjanhoitokouluksi vuonna 1919. Uudistettu maanviljelyskoulu aloitti toimintansa 1920 ja jatkoi aina vuoteen 1968 asti. Karjanhoitokoulu muuttui karjatalouskouluksi vuonna 1956. Koulu on jatkanut toimintaansa tauotta 1900-luvun alusta eri kehittämisvaiheiden jälkeen ja nykyisin Koivikossa on Oulun seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymään kuuluvan Oulun seudun luonnonvara-alan oppilaitoksen Muhoksen toimipiste.

inventointikortti 25390, Johtola ja Niemi suojeltu asemakaavassa

27 Koivikonkoulu

Koivikonkoulu, maatalousrakennuksia

Johtola

Niemi

Koivikonkoulu, päärakennuksen pihapiiri

50. Kurimuksen kirkkotalli (pk)

Muhostien varressa oleva entinen kahden talon kirkkotalli, joka on siirretty 1800 - 1900-lukujen vaihteen tienoilla Aleksanteri Kurimukselle aitaksi. Pihapiirissä on kaksihuoneiden asuinrakennus, jonka pirttipääty on 1900-luvun alkupuolelta ja kamariosa uusittu 1950-luvun alussa.

suojeltu asemakaavassa

51. Apula (pk)

Kirkkotien vanhaa rakennuskantaa edustava kaksihuoneiden asuinrakennus ja sauna. Asutustila on erotettu Perttulan kantatilasta vuonna 1919, mutta isojakokartan mukaan paikalla on ollut rakennuksia jo 1800-luvun puolivälissä. Asuinrakennus on mahdollisesti 1800-luvulta. Tupaosa on tehty ensin, kamari ja lautarakenteinen kuisti on lisätty jälkeempään.

Asemakaavassa puistoalueella, ei tonttia

52. Muhostie 27

Punainen 1 ½ -kerroksinen pystyrimalaudoitettu asuinrakennus, jossa punainen kolmiorimahuopakate. Pihassa punainen vaakalauoitu piharakennus.

Rakennusvuosi 1941, Kiinteistötunnus 8:23

54. Muhostie 22

Valkoinen vaakalauoitu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa aumakattoinen kuisti. Pihassa suurehko piharakennus.

Rakennusvuosi 1963, Kiinteistötunnus 2:200

54. Muhostie 18

Keltainen pystylauoitu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa avokuisti. Pihassa on lisäksi vanhempi 1-kerroksinen rakennus, jossa on vihreä vaakalauoitus ja koristeelliset ruutuikkunat.

Rakennusvuosi 1952, Kiinteistötunnus 2:79

55. Muhostie 16

Kapearunkoinen ja pienikokoinen asuinrakennus, jossa punainen kenttälauoitus ja pieni satulakattoinen kuisti. Pihassa pitkä ulkorakennus.

Rakennusvuosi 1930, Kiinteistötunnus 2:577

56. Harjutie 1

Suurikokoinen harmaanruskeaksi rapattu 2-kerroksinen rakennus, jossa päätykuisti ja pitkällä sivulla pieni parveke. Rakennus on aiemmin toiminut lääkärin vastaanottona. Viimeksi rakennus on ollut päiväkotikäytössä.

Rakennusvuosi 1950, Kiinteistötunnus 8:112

57. Muhostie

Suurikokoinen keltainen vaakalauoitu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus ja pitkä alkuperäisessä asussaan säilynyt piharakennus.

Rakennusvuosi 1920, Kiinteistötunnus 13:33

50 Kurimuksen kirkkotalli

51 Apula

52

53

54

55

56

57

7. Muhoksen rautatieasema, aluekohde (mk 2015)

Muhoksen keskustassa sijaitseva asema-alue, johon kuuluvat asemarakennus, kaksi asuinrakennusta, tavaramakasiini, vesitorni ja muita talousrakennuksia. VR:n huonerakennustoimiston tyyppiirustusten mukaan rakennettu frontonikattoinen asema on vuodelta 1927.

Rautatieaseman rakennukset ja radan varressa sijaitseva puistoalue ovat keskeinen ja näkyvä osa Muhoksen kirkonkylän monikerroksellista ilmettä ja kunnan historiaa. Puistoalue ja rakennukset toimivat käyntikorttina Muhokselle junalla saapuville.

Aluekokonaisuus sisältää maakunnallisesti merkittävät kohteet Muhoksen rautatieasema ja VR:n vesitorni.

inventointikortti 101013

28. Muhoksen rautatieasema (mk)

Muhoksen kyläkeskuksen tuntumassa sijaitseva frontonikattoinen rautatieasema on rakennettu 1920-luvun tyyppiirustuksiin, jotka ovat silloisen Rautatiehallituksen Huonerakennustoimiston arkkitehti Thure Hellströmin käsialaa. Muhoksen asema kuuluu V luokkaan. Asemarakennuksen lisäksi pihapiiriin kuuluu kaksi alun perin aseman työntekijöille suunniteltua asuinrakennusta sekä talousrakennuksia. Tontilla olleet tiilirakenteiset maakellarit on purettu. Asuinrakennukset sijoittuvat radan myötäisesti asemarakennuksen länsipuolelle. Aseman läheisyydessä sijaitsee myös vanha tavaramakasiini lastaussiltoineen sekä vanha vesitorni. Rakennukset ovat hyvässä kunnossa.

inventointikortti 26717, ei asemakaavallista suojelua

29. VR:n vesitorni (mk 2015)

VR:n entinen vesitorni on alaosastaan tiilinen, yläosastaan laudoitettu rakennelma, joka on ollut vailla käyttöä höyryveturiliikenteen loputtua 1970-luvun alkupuolella.

inventointikortti 207720, suojeltu asemakaavassa

30. Imatran voiman asuinrakennukset (mk)

Oulujoen voimalaitosrakentamisen historiaan liittyvät kolme asuinrakennusta. Vuonna 1947 valmistuneet henkilökunnan kaksikerroksiset paritalot on suunnitellut E. Ekegren. Asuinrakennusten yhteydessä sijainneet Aarne Ervin suunnittelemat konttori- ja varastorakennukset on purettu huonokuntoisina vuonna 2011.

inventointikortti 26718, suojeltu asemakaavassa

31. Työväentalo (mk)

Työväentalo sijaitsee Muhoksen kirkonkylässä keskeisellä paikalla. Työväentalo on rakennettu vuonna 1931 ja sitä on sittemmin korjattu laajalti. Rakennuksessa toimii tällä hetkellä ravintola. Talon takana isolla tontilla on piharakennuksia.

inventointikortti 26719, suojeltu asemakaavassa

28 Muhoksen rautatieasema

Rautatieaseman alueella oleva asuinrakennus

Rautatieaseman tavaramakasiini

29 VR:n vesitorni

30 Imatran voiman asuinrakennukset

31 Työväentalo

32. Muhoksen kunnantalo (mk 2015)

Arkkitehti Martti Heikuran suunnittelema vuonna 1956 rakennettu Muhoksen kunnantalo edustaa tyyppillistä 1950-luvun kunnantoimistorakentamista. Rakennus on vaaleaksi rapattu ja sen sisäinkäyntejä ja sokkelia on tehostettu liuskekipinnalla.

inventointikortti 207704, suojeltu asemakaavassa

9. Pääskytien aluekokonaisuus (pk)

Pääskytien Muhosjoen rantaan sijoittuva aluekokonaisuus on rakentunut 1950-luvun loppupuolella. Alueen rakennukset ovat säilyneet alkuperäisessä asussaan ja muodostavat tiiviin ja yhtenäisen jälleenrakennuskauden kokonaisuuden.

58. Pääskytie 13

Vaalean vihreä, laudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus ja piharakennus.

Rakennusvuosi 1953, kiinteistötunnus 3:58

59. Pääskytie 5

Punainen pystyлаudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa kulmaan sijoittuva aumakattoinen kuisti.

Rakennusvuosi 1955, kiinteistötunnus 3:54

60. Pääskytie 11

Suurikokoinen vaalean keltainen pystyлаudoitettu asuinrakennus, jonka katujulkisivussa lapekattoinen frontoni.

Rakennusvuosi 1947, kiinteistötunnus 3:59

61. Leivontie 2

Vaalean siniharmaa, mineriittivuorattu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa lapekattoinen kuisti. Asuinrakennuksen vieressä on pitkä piharakennus.

Rakennusvuosi 1968, kiinteistötunnus 3:44

62. Pääskytie 2

Kolmen vuonna 1958 rakennetun rivitalon kokonaisuus. Vaalean keltaiseksi rapatut pitkät rakennukset porrastuvat rinteen mukaisesti. Rakennusten nurkissa on punatiiliset yksityiskohdat.

Rakennusvuosi 1958, kiinteistötunnus 3:222

63. Leivontie 3

Vaalea beige vaakalauδοitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus.

Rakennusvuosi 1956, kiinteistötunnus 3:70

32 Muhoksen kunnantalo

58

59

60

61

62

63

10. Valtatien liikerakennukset (pk)

Muhoksen ydinkeskustassa Valtatien varrella on säilynyt joitakin jälleenrakennuskauden liikerakennuksia. Muhoksen keskusta on siirtynyt nykyiselle paikalleen 1920-luvun lopulla rautatien rakentamisen myötä. Alueen vanhinta säilynyttä rakennuskantaa edustavat Imatran voiman asuinrakennukset, mutta niitä lukuun ottamatta jälleenrakennuskauden rakennukset ovat alueen vanhimpia. Liikerakennukset ovat Muhoksen kunnantalon lisäksi ainoita säilyneitä jälleenrakennuskauden rakennuksia Valtatien varrella.

64. Valtatie 28

Vaalean ruskeaksi rapattu 2-kerroksinen liike- ja asuinrakennus. Julkisivuaukotus vaihtelee kerroksittain, ja pääjulkisivua on korostettu liiketilojen näyttävillä sisäänkäynneillä. Rakennuksessa on satulakatto ja punainen tiilikate. Rakennus sijaitse katualueessa kiinni ja rajaa Valtatien katu-tilaa tiiviisti.

Rakennusvuosi 1953, kiinteistötunnus 12:42, 12:44, 167:0, 12:249

65. Valtatie 19

Sininen satulakattoinen 2-kerroksinen vaakalaudoitettu liike- ja asuinrakennus. 1. kerroksessa Valtatien puolella on suuret näyteikkunat, joiden osalta julkisivu on valkoinen.

Rakennusvuosi 1953, kiinteistötunnus 2:139

66. Valtatie 28

Kivirakenteinen satulakattoinen 2-kerroksinen liike- ja asuinrakennus. Rakennuksen pitkät julkisivut on rapattu vaaleaksi, päädyt ovat punatiiltä. Pääjulkisivussa Valtatien puolella on 1. kerroksessa näyteikkunat. Tiilipäädyssä hieno kehystetty kolmiosainen ikkuna.

Rakennusvuosi 1953, kiinteistötunnus 2:620

64

65

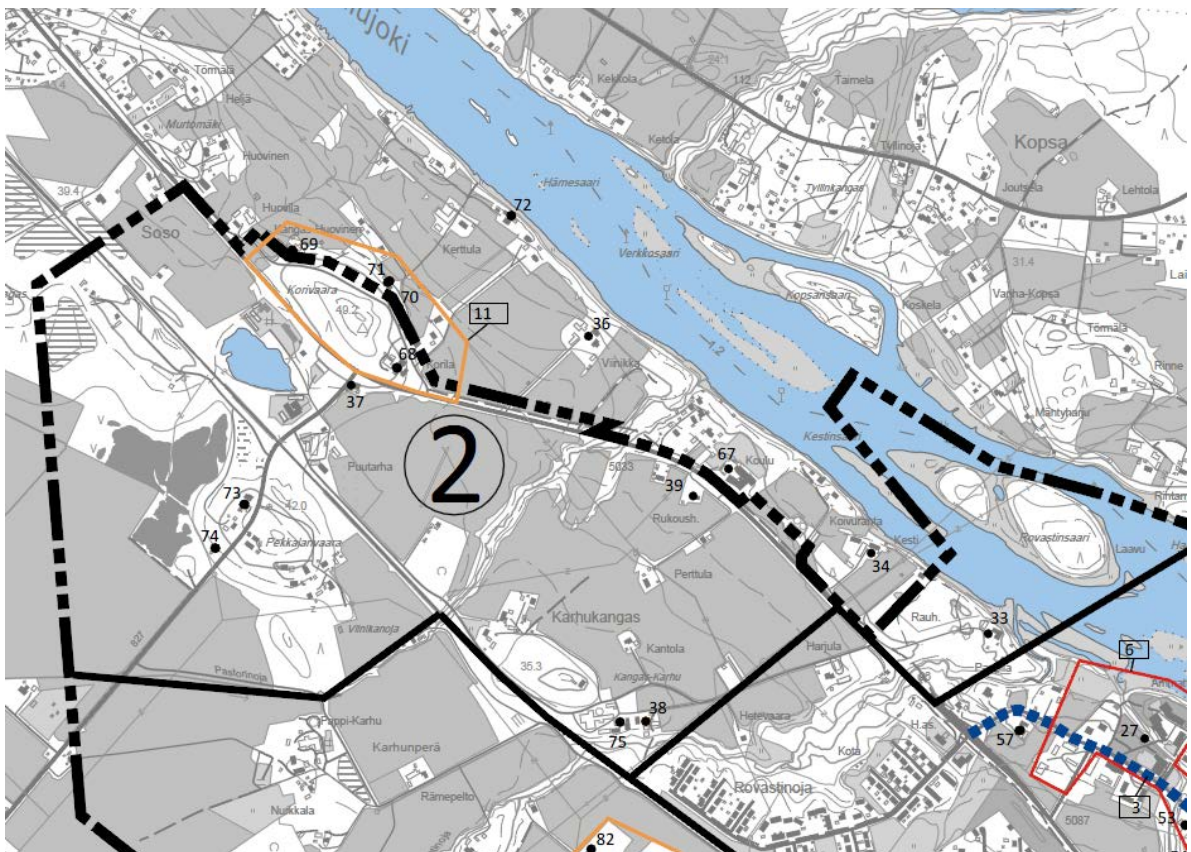

66

5.2. Korivaara ja Oulujokivarsi (2)

Korivaara ympäristöineen on Muhoksen vanhimpia teollisuusalueita. Siellä on ollut mm. kaksi tiili-tehdasta, yksi radan molemmilla puolilla. Radan lounaispuolisella kankaalla ovat sijainneet Soson pysäkin rauniot. Korivaaran vanha asutus on sijoittunut vaaran rinteeseen, jonka ympärillä leviävät jokilaakson viljelysmaisemat. Korivaaran ja Rovastinojan välinen Oulujokilaakson viljelysmaisema on osa Oulujoen kulttuurimaisemaa. Korivaaralta päin maisemaa tarkasteltaessa alueelle antavat leimansa jokea kohti laskeutuvat viljelmät ja talousrakennukset niihin johtavine puukujineen. Pastoriinon ja Rovastinojan rehevien purolaaksojen välillä tihentynyttä asutusta on syntynyt Korivaaran koulun ympärille viljelysten ollessa tien eteläpuolella. Leveä, valaistu valtatie muodostaa uuden, korostuneen elementin perinteisessä maisemakuvassa.

Alueen maisemakuva ja asutusrakenne on säilynyt perinteisenä, ja muutamat uudet rakennuspaiikat on sovitettu maisemaan perinteitä kunnioittaen. Jokivarsiasutuksen tihentymisen vaarana on jokimaiseman sulkeutuminen valtatieltä tarkasteltaessa, minkä vuoksi uusien rakennuspaikkojen sijoittamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Riittävien vapaiden ranta-alueiden säilyminen kaikille avoimena on turvattava myös tulevaisuudessa. Voimassa olevassa tuoreessa yleiskaavassa on osoitettu rantaan vain muutama uusi rakennuspaikka.

Korivaara, (mk 2015)

Huom. osayleiskaavan rajausta muuttui Oulujokivarren osalta ehdotusvaiheessa, jolloin Korivaaran aluekohde jäi pääosin suunnittelualueen rajauksen ulkopuolelle eikä sitä tästä syystä ole osoitettu kaavakartalla. Aluekohteeseen sisältyvät kohteet (34,36, 67 ja 72) on kuitenkin esitetty tässä selvityksessä.

Korivaaran alue on esimerkki Oulujokivarteen aikojen kuluessa muodostuneesta nauhamaisesta asutuksesta. Se on olennainen osa jokivarren kerroksellista kulttuurimaisemaa. Alueella sijaitseviin rakennuksiin liittyy rakennushistoriallisia ja historiallisia arvoja, ja monet niistä ovat myös maisemallisesti arvokkaita. Muutamat rakennuksista, kuten Ranta-Kestin kookas asuinrakennus ja Muhoksen ortodoksinen rukoushuone, näkyvät hyvin ohi kulkevalle valtatielle 22.

Alue sijaitsee valtakunnallisesti arvokkaaksi ehdotetulla maisema-alueella Oulujokilaakson kulttuurimaisema.

Aluekohde sisältää maakunnallisesti merkittävät kohteet Koortila, Korivaaran koulu, Muhoksen tsousa, Ranta-Kesti, Viinikka

C8 Korivaara

33. Koortila (ent. Pappilan tupa) (mk)

Koortilan pihapiiri sijaitsee Oulujoen etelärannalla Rovastinojan varrella Oulujoen valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella. Kajaanintieltä johtaa pihaan vanha hämyisä kuusikuja. Kauti pihapiirissä sijaitsee vuonna 1817 rakennettu pappilan entinen arentimiehen tupa ja sitä vastapäätä rapattu tiilikattoinen arkkitehti R. Hellevuoren suunnittelema entinen pappilarakennus vuodelta 1957. Pihapiirin perällä metsän laidassa on lisäksi kaksi aittaa 1700 - 1800-luvulta ja uusi pyöröhirsinen grillikatos. Piha on puistomainen ja siellä on runsaasti perinnekasveja ja vanhoja puita, mm. kaksi rauhoitettua ikimäntyä. Koortilan paikalla on toiminut pappila aina 1760-luvulta, jolloin Muhoksesta tuli oma kirkkoherrakuntansa. Nykyisin kohde on seurakunnan toimintakeskuksena.

inventointikortti 25404

34. Ranta-Kesti (mk)

Ranta-Kestin tila on vanha kantatila, ja se on ollut asutettu mahdollisesti jo 1500-luvulla. Ranta-Kestin päärakennus on rakennettu 1860-luvulla ja sitä on korotettu vuosina 1929 – 1930. Päärakennuksessa on koristeellisia yksityiskohtia ja sen pääjulkisivun frontoniin on upotettu pieni parveke. Pihapiiriin kuuluu päärakennuksen lisäksi suuri kivinavetta ja ulkorakennuksia. Talolle johtaa valtatieltä komea koivukuja. Pihapiiri sijaitsee Oulujoessa olleen merkittävän lohenkalastuspaikan Muhospadon kohdalla Oulujokilaakson merkittävällä maisema-alueella.

inventointikortti 25432

35. Muhoksen tsasouna, ortodoksinen rukoushuone (mk)

Muhoksen Korivaaralla, valtakunnallisesti merkittävällä Oulujoen maisema-alueella, koivujen ympäröimällä tontilla sijaitseva rakennusmestari Johannes Brocken suunnittelema ortodoksinen rukoushuone ja entinen ruumishuone. Ne rakennettiin jälleenrakennusohjelman mukaisesti vuonna 1955 palvelemaan Muhokselle sijoitettuja Karjalan evakkoja. Kyseessä on pitkäkirkkomallinen puurakennus, jossa on länsitorni ja sen päädystä katettu avokuisti. Eräät koristeaiheet viittaavat vanhaan karjalaiseen puuarkkitehtuuriin. Kirkon edessä on muistomerkki Karjalaan jääneille vainajille.

inventointikortti 25468

36. Viinikka (mk 2015)

Oulujoen valtakunnallisesti merkittävällä maisema-alueella, joen etelätörmällä sijaitseva pihapiiri, johon johtaa valtatieltä pitkä koivukuja. Pihapiiriä ympäröivät viljelykset ja siihen kuuluvat mansardikattoinen 1800-luvulta oleva asuinrakennus ja viljelysten reunassa olevat kaksi aittaa. Muut vanhemmat rakennukset ovat saaneet purkuluvan. Lisäksi pihapiirissä on uudempi vuodelta 1948 oleva asuinrakennus ja iso piharakennus. Viinikan tila viljelyksineen muodostaa merkittävän ympäristökokonaisuuden ja on nimenä esiintynyt jo vuodesta 1626 lähtien.

inventointikortti 207709

67. Korivaaran koulu

Alkuperäinen vanha korivaaran koulurakennus rakennettiin 1940-luvulla. Osa niistä on sittemmin purettu. Nykyisen koulun tilat koostuvat seitsemästä yleisopetustilasta, teknisentyön luokasta, yhdistetystä kuvataide ja tekstiilityön luokasta sekä liikuntasalista. Koulua on remontoitu vuosien 2008 ja 2009 aikana. Vanhin osa valmistui syksyllä 2008. Uudisrakennus valmistui maaliskuun 2009 aikana, siinä yhteydessä kouluun saatiin kuvaamataidon- ja tekstiililuokan sekä uudet teknisentyön tilat. Samalla keittiötä remontoitiin nykyaikaisemmaksi ja sen yhteyteen tehtiin yhteinen ruokala.

inventointikortti 207858

33 Koortila

34 Ranta-Kesti

35 Muhoksen tsasouna

67 Korivaaran koulu

36 Viinikka

37. Rinne (mk 2015)

Rinne on Elias Hägglundin suunnittelema Muhoksen Korivaaralla sijaitseva entinen Muhoksen tiili-
tehtaan konttori- ja asuinrakennus vuodelta 1928. Se on täystiilinen, valkeaksi rapattu rakennus,
jossa on tehosteena punatiiliset ikkunanpielet ja räystäään tiilifriisi. Pihapiirissä on päärakennuksen
lisäksi pieni ulkorakennus ja tehdasta palvellut sähkömuuntaja.

inventointikortti 207705

38. Yli-Karhu (mk 2015)

Yli-Karhun pihapiiri sijaitsee Rovastinojan pohjoispuolella Karhunperällä Oulujoen valtakunnalliselle
maisema-alueelle tyypillisen peltoaukean laidalla viereisen Karhun tilan välittömässä läheisyydessä.
Yli-Karhun pihapiiriin kuuluu päärakennus, aittarakennus, konesuoja, navettarakennus ja piha-
mökki. Aiempi tiivis kolmen Karhun tilan muodostama kokonaisuus on särkynyt yhden pihapiiriin
tuhoutumisen myötä, mutta Yli-Karhu on itsessään edustava esimerkki 1920 – 30 -lukujen raken-
nusperinnöstä. Rakennukset on vastikään kunnostettu.

inventointikortti 25484

37 Rinne

38 Yli-Karhu

11. Korilantien aluekokonaisuus (pk)

Korilan kylätie kiertää metsäisen Korivaaran rinteiden muotoa myötäillen. Tien varrelle sijoittuu paikallisesti arvokasta rakennuskantaa, joista muodostuu viehättävä kylänraitti. Korivaaran kukkulalla on maisemallista merkitystä Oulujokilaaksossa.

Aluekokonaisuuteen sisältyvät kohteet Korila, Kangas-Huovinen, D22 ja D23

68. Korila (pk)

Korivaaran kaakkoisrinteessä, puuston siimeksessä olevaan pihapiiriin kuuluu 1800-luvulta oleva hirsinen asuinrakennus ja toinen, alun perin pirtin ja huoneen käsittänyt hirsirakennus, kaksi aittarakennusta, navetta ja muita piharakennuksia. Asuinrakennuksia on uusittu ja laajennettu.

inventointikortti 25399

69. Kangas-Huovinen (pk)

Kangas-Huovinen on yhtenäinen, 1930-luvulla rakennettu pihapiiri Oulujokilaakson viljelysmaisemassa Korivaaran kupeessa. Pihapiirin rakennuksen ovat pääosin vuodelta 1936, jolloin tila on erotettu Huovilan tilasta. Päärakennus on tiettävästi siirretty hirsikehänä Kylmälänkylältä. Päärakennuksen lisäksi pihapiiriin kuuluvat navetta ja varastorakennukset sekä hieman ulompana pihasta olevat kalustusuoja ja aittarakennus.

inventointikortti 25356

70. Korilantie 20

Vaalean beige rinteeseen rakennettu 1 ½ -kerroksinen vaakalaudoitettu asuinrakennus, jossa aumakattoinen kuisti. Lisäksi 5 pienikokoista piharakennusta.

Rakennusvuosi 1956, kiinteistötunnus 28:57

71. Kerttulantie 11

Punainen vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa pieni parveke ja piharakennus.

Rakennusvuosi 1950, kiinteistötunnus 28:25

68 Korila

69 Kangas-Huovinen

70

71

72. Rantala

Rantala on ilmeisesti vanha mäkitupa. Perimätiedon mukaan tilan asuinrakennus on siirretty nykyiselle paikalleen joen pohjoispuolelta Ylikylän Kolkasta. Rakennus on ollut mahdollisesti sotilastorppana. Asuinrakennuksen hirsikehän jatkoksi on rakennettu kamari. Pihapiiriin kuuluu lisäksi 1800-luvun lopulla rakennettu vilja-aitta sekä navetta- ja tallirakennus 1940-luvun alkupuolelta.

inventointikortti 25438

73. Kappalaisen kivi (pk)

Tyrnäväntiellä sijaitsevan omakotitalon pihassa oleva kivi, jossa on kivikirjoitus 1800-luvulta.

74. Sähkömuuntaja (pk)

Vaalean keltainen 1940 – 1950 –luvulla rakennettu rapattu muuntaja on rakennushistoriallisesti merkittävä.

75. Karhu (pk)

Jokilaakson viljelyksillä sijaitseva pihapiiri, joka liittyy yhteen Yli-Karhun pihapiirin kanssa. Kokonaisuuteen on aikaisemmin liittynyt vielä Kangas-Karhun pihapiiri, mutta sen rakennukset on purettu. Karhun pihapiirissä on kaksi asuinrakennusta, joista vanhempi on tiilipintainen. Pihapiiriin kuuluu lisäksi runsaasti maatalousrakennuksia ja muita pienempiä piharakennuksia.

Rakennusvuosi 1959, Kiinteistötunnus 7:94

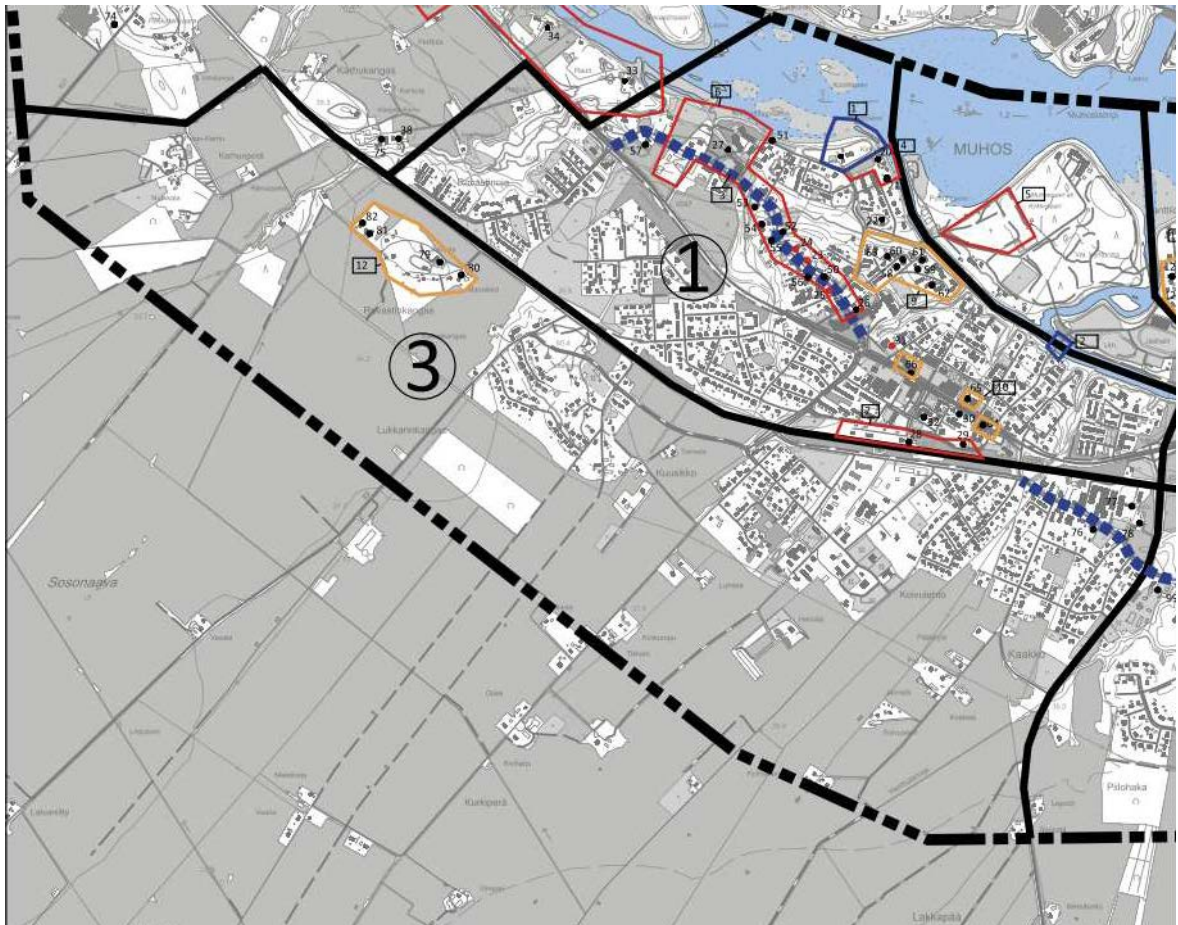
72 Rantala

75 Karhu

5.3. Radan eteläpuoli (3)

Rautatien eteläpuolella Rovastinojan ja Henttulanojan välillä on Oulujokivarren kantatilojen entisiä tiluksia sekä Honkalan ja Henttulan kantatilat, joiden maille on 1940-luvulta lähtien rakennettu kymmeniä pientaloja. Alueella olevia uudempia asuntoalueita ovat Koivulehto, Kuusikko ja Lukkarinkangas. Alueiden jälleenrakennuskauden asutusta on täydennysrakennettu pääosin 2000-luvulla. Kirkonkylän koulun ympäristössä on julkista rakentamista ja eri-ikäisiä asuinrakennuksia. Kuusikon ja Koivulehdon asuinalueiden välissä on Keskustan teollisuusalue, jonka ympäristö kaipaisi kehittämistä. Radan eteläpuolisen alueen yhteydet rautatien yli keskustaan päin ovat Tyrnävän-tieltä, Keskustieltä ja Kylmäänkyläntieltä. Rakennettujen alueiden eteläpuolella aukeaa Sosonaa- van laaja viljelytasanko, jossa asuinpaikkoja on harvakseltaan viljelysten keskellä.

76. Keskitalo (pk)

Keskitalo on omaleimainen 1930-luvun asuinrakennus Veturitien varrella. Talon on rakentanut vuonna 1931 suutari Matti Valdemar Keskitalo, joka on myös laajentanut taloa 1940-luvulla. Asuinrakennus poikkeaa erikoisella muodollaan lähialueen rakennuksista. Alun perin kaksikerroksiseen, mansardikattoiseen rakennukseen on tehty poikittainen karjakattoinen laajennusosa. Rakennus on asuinkäytössä.

ei asemakaavallista suojelua

77. Kirkonkylän koulu ja opettajien asuntola (pk)

Koulu sijaitsee Muhoksen kirkonkylän välittömässä läheisyydessä Valtatie 22:n ja Leppiniementien risteyksen kohdalla radan toisella puolen. Kirkonkylän koulun ensimmäinen osa on rakennettu vuonna 1956. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehti Eino Niemelä. Koulua on sittemmin laajennettu ja korjattu, viimeksi vuonna 2012. Pihapiiriin liittyy opettajien asuntolaksi rakennettu 3-kerroksinen asuinrakennus.

78. Henttula (pk)

Henttulan pihapiiri on omistajan muistikuvan mukaan rakennettu vuonna 1939. Pihapiiriin kuuluu minerittivuorattu asuinrakennus, navetta ja kaksi piharakennusta. Pihapiirin ympärillä on edelleen peltoa, ja pihapiirin ympäristö rakennuksineen on säilynyt alkuperäisessä asussaan.

Kiinteistötunnus 11:30

76 Keskitalo

77 Kirkonkylän koulu

78 Henttula

12. Rovastinkankaan aluekokonaisuus (pk uusi)

Rovastinkangas on melko yhtenäisenä säilynyt kokonaisuus, jossa sijaitsee runsaasti jälleenrakennuskauden rakennuksia. Rakennukset sijoittuvat nauhamaisesti metsäistä kangasta kiertävän kaupan tien varteen.

79. Juusolantie 59

Kookas 1 ½ -kerroksinen valkoiseksi rapattu asuinrakennus, jossa satulakattoinen kuisti ja pitkä punamullattu piharakennus. Rakennukset rajaavat suurta rinteeseen sijoittuvaa piha-aluetta.

Rakennusvuosi 1959, kiinteistötunnus 14:62

80. Vaarantie 1

Punainen 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus ei ole säilynyt alkuperäisenä, mutta pihassa on suuri kokoinen, osittain hirsinen punamullattu piharakennus, joka nostaa kohteen arvoa osana Rovastinkankaan kokonaisuutta.

Rakennusvuosi 1950, kiinteistötunnus 101:3

81. Juusolantie 100

Punainen pystylaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa kookas mahdollisesti myöhemmin lisätty kuisti. Pihassa on kaksi piharakennusta, osittain tiilinen navetta ja huonoon kuntoon päässyt hirsinen aitta.

Rakennusvuosi 1946, kiinteistötunnus 14:57

82. Juusolantie 102

Pienikokoinen 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa punainen vaakalautoitus ja satulakattoinen kuisti. Pihapiiriin kuuluu lisäksi pitkänomainen piharakennus.

Rakennusvuosi 1950, kiinteistötunnus 14:36

79

80

81

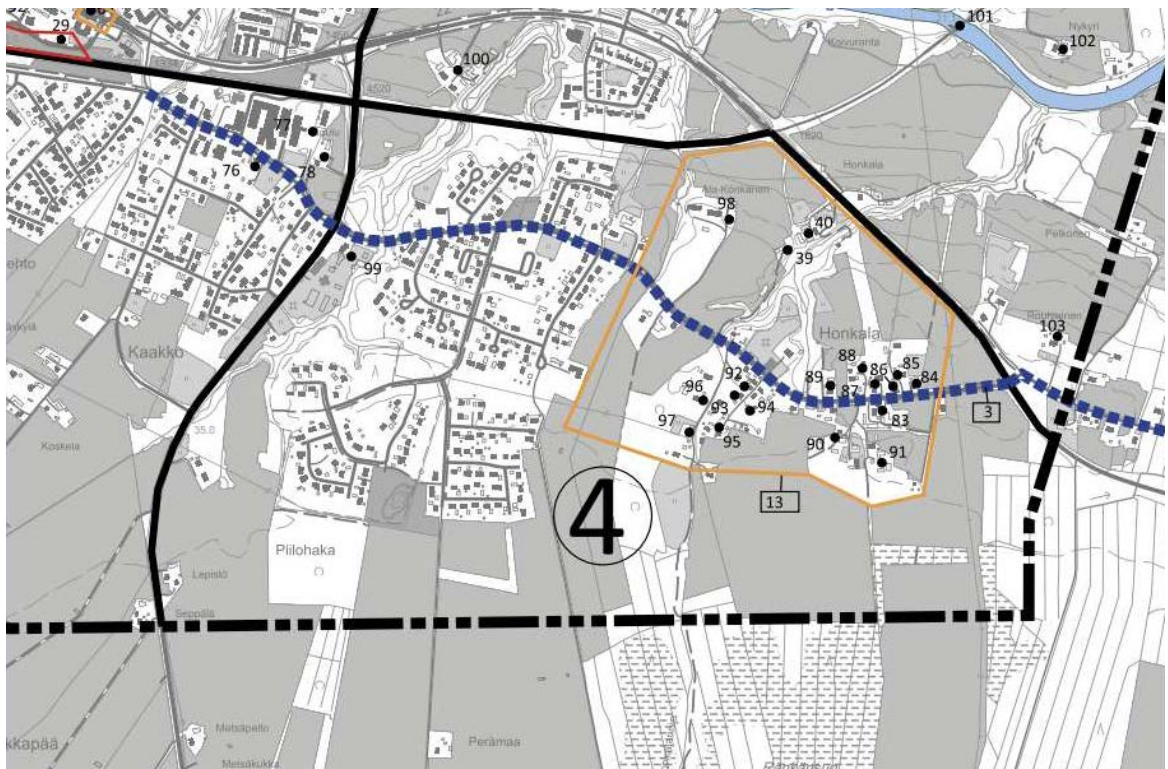

82

5.4. Honkala (4)

Entisen Oulu-Kajaani –tien (Keisarin tie) varrella on asuinrakentamista ja viljelyksessä olevia peltoja. Alueen läpi kulkee Henttulanoja ja Honkalanoja, joiden varsilla on rehevää kasvillisuutta. Lähimpänä keskustaa on Anttilan 2000-luvulla rakennettu, melko suuri asuinalue. Alue on vielä melko paljas kasvillisuudesta, mikä aiheuttaa alueen ympäristön jäsentymättömyyttä. Vanhaa asutusta on lähinnä Honkalanojan varrella sekä Jurvakaisen ja Honkalanojan tilojen tienoilla. Honkalanojan varrella, entisille Jurvakaisen tilan maille on syntynyt omaleimainen, tiiviisti rakennettu asuinalue 1940-luvulla. Alueella on kookasta vanhaa puustoa, ja rakennukset sijoittuvat luontevasti teiden varsille. Ympäristöhäiriötä vanhan Honkalan alueella aiheuttaa Muhoksen romun varikko.

13. Honkalanojan varsi, aluekohde (pk)

Vanhan Oulu-Kajaani –maantien ympäristöön, Honkalanojan varrelle on rakentunut omaleimainen aluekokonaisuus. Alueella sijaitsee pienikokoisia 1900-luvun alun asuinrakennuksia ja jälleenrakennuskauden tyyppitaloja piharakennuksineen. Alueen vanhinta rakennuskantaa edustavat Häikiön ja Lukan pihapiirit.

39. Häikiö (mk)

Häikiön Oulujokilaakson tyyppillistä rakennuskantaa edustava pitkä päärakennus on rakennettu 1850-luvulla. Asuinrakennus oli alun perin savupiirtti, josta sitä on lähdetty laajentamaan. Rakennuksessa on pihan puolella poikkipääty, jonka kummallakin puolella osittain avonaiset kuistit.

inventointikortti 26733

40. Lukka (mk)

Lukka on Honkalassa reheväkasvuisen Honkalanojan varrella sijaitseva talouskeskus, jonka sangen eheään neliömäiseen pihapiiriin kuuluvat asuinrakennus vuodelta 1901 sekä mahdollisesti 1700-luvulta peräisin oleva, alun perin savupiirtinä ollut päärakennus. Pihapiirissä on lisäksi useita vanhoja ulkorakennuksia kuten kaksi pientä kammiaittaa, pellon reunassa oleva viljaaitta, navetta- ja tallirakennukset ja sauna. Ympäristössä on vanhaa puustoa.

inventointikortti 26734

83. Honkalanoja ja Jurvakainen (pk)

1770-luvulla perustettu Honkalanojan tila jakaantui vuonna 1908 kahtia, jolloin toinen puoli sai nimen Jurvakainen. Vierekkäin sijaitsevien talouskeskusten päärakennukset ja muuta vanhaa rakennuskantaa tuhoutui tulipalossa vuonna 1936. Honkalanojan tilan vanhoista rakennuksista ovat jäljellä Honkalantien varressa sijaitsevat kaksi aittaa ja entinen riihi, jotka ovat mahdollisesti peräisin 1700-luvun lopulta. Vuonna 1936 rakennettu asuinrakennus edustaa tyyppillistä 1930-luvun rakentamista. Jurvakaisen tilan kaksi säilynyttä aittaa, jotka on yhdistetty toisiinsa lautarakenteisella välisosalla, on ilmeisesti siirretty paikalle muualta. Aitat sijaitsevat Honkalantien varressa. Kauempana tiestä olevassa pihapiirissä ovat sodan jälkeen rakennettu päärakennus ja vuoden 1936 palon jälkeen rakennettu pienehkö hirsinen asuinrakennus.

84. Honkalantie 175

Pienikoinen punainen pystylaudoitettu 1-kerroksinen asuinrakennus, jossa satukalattoinen kuisti. Pihapiiriin kuuluu lisäksi kolme lautavuorattua punaista piharakennusta.

Rakennusvuosi 1963, kiinteistötunnus 33:22

85. Kelhänkuja 6

Pienikokoinen vaalea vaakalaudoitettu 1-kerroksinen asuinrakennus, jossa lapekattoinen kuisti. Pihassa lisäksi kaksi piharakennusta.

Rakennusvuosi 1965, kiinteistötunnus 33:20

39 Häikiö

40 Lukka

83 Honkalanoja ja Jurvakainen

84

85

86. Honkalantie 171

Punainen, vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus ja kolme piharakennusta.

Rakennusvuosi 1920, kiinteistötunnus 33:8

87. Honkalantie 163

Punainen, vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa myöhemmin lisätty satulakattoinen kuisti. Pihapiiriin kuuluu suuri määrä pienehköjä piharakennuksia.

Rakennusvuosi 1928, kiinteistötunnus 80:39

88. Honkalankuja 10

Pienikokoinen, vaalean keltainen vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa satulakattoinen kuisti. Asuinrakennuksen kanssa kulmittain vaalean keltainen piharakennus.

Rakennusvuosi 1947, kiinteistötunnus 80:23

89. Honkalantie 151

Kookas, vaalean keltainen vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus. Pihassa lisäksi pitkä lautavuorattu piharakennus ja hirsinen aitta.

Rakennusvuosi 1955, kiinteistötunnus 80:9

90. Jurvakaisentie 10

Vaalean ruskea vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa satulakattoinen kuisti. Pihassa kookas erikoisella luhtikäytävällä varustettu hallirakennus.

Rakennusvuosi 1953, kiinteistötunnus 59:52

91. Jurvakaisentie 15

Alkuperäisessä asussa säilynyt vaalean keltainen, vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa kulmaan sijoittuva aumakattoinen kuisti. Rakennus on tällä hetkellä autio. Pihapiiriin kuuluu useita kookkaita maatalousrakennuksia.

Rakennusvuosi 1953, kiinteistötunnus 59:28

92. Kuvajantie 4

Alkuperäisessä asussa säilynyt punainen pystyrimalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa aumakattoinen kuisti. Pihapiirissä lisäksi L-muotoinen pystyrimalaudoitettu piharakennus.

Rakennusvuosi 1947, kiinteistötunnus 59:13

93. Kuvajantie 8

Alkuperäisessä asussa säilynyt punainen vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa satulakattoinen kuisti. Tontilla lisäksi piharakennus.

Rakennusvuosi 1951, kiinteistötunnus 59:19

86 (ehkä)

87

88

89

90

91

92

93

94. Kuvajantie 7

Vaalean keltainen pystyrimalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa pieni avokuisti. Pihapiirissä lisäksi kaksi pientä piharakennusta.

Rakennusvuosi 1950, kiinteistötunnus 59:17

95. Kuvajantie 18

Keltainen vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa satulakattoinen kuisti. Tontilla lisäksi kaksi piharakennusta.

Rakennusvuosi 1950, kiinteistötunnus 59:26

96. Ojalankuja 14

Uuden perinteiseen tyyliin rakennetun asuinrakennuksen pihassa sijaitseva pienikokoinen 1 ½ -kerroksinen rakennus. Ilmeisesti asuinkäytössä ollut rakennus on satulakattoinen ja siinä on keltainen vaakalaudoitus.

Rakennusvuosi 1950, kiinteistötunnus 89:48

97. Ojalankuja 22

Vaalean keltainen vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa korkea satulakattoinen kuisti. Rakennus on tällä hetkellä autio.

Rakennusvuosi 1920, kiinteistötunnus 80:6

98. Kavelantie 30

Pohjola-kodin perheyksikkö Kavelan pihapiirissä sijaitsee punamullattu hirsinen makasiinirakennus, jossa pyramidikattoinen kattolyhty.

Rakennus on vanha, mutta sen rakennusvuosi on tuntematon, Kiinteistötunnus 172:0

99. Puutavaraliike Tillman Oy

Puutavaraliike Tillman Oy on perustettu vuonna 1932 nimellä Tillmanin Mylly ja Saha. Toiminta alkoi sahauksella ja viljan jauhatuksella, mutta laajeni myöhemmin mm. puusepäntöihin ja listoihin. Tillman Oy:n rakennukset muodostavat ehjän ja yhtenäisen jälleenrakennuskauden teollisuuskokonaisuuden.

Kokonaisuus on rakentunut 1930-luvun alussa, kiinteistötunnus 11:8, 11:12 ja 11:27

94

95

96

97

98

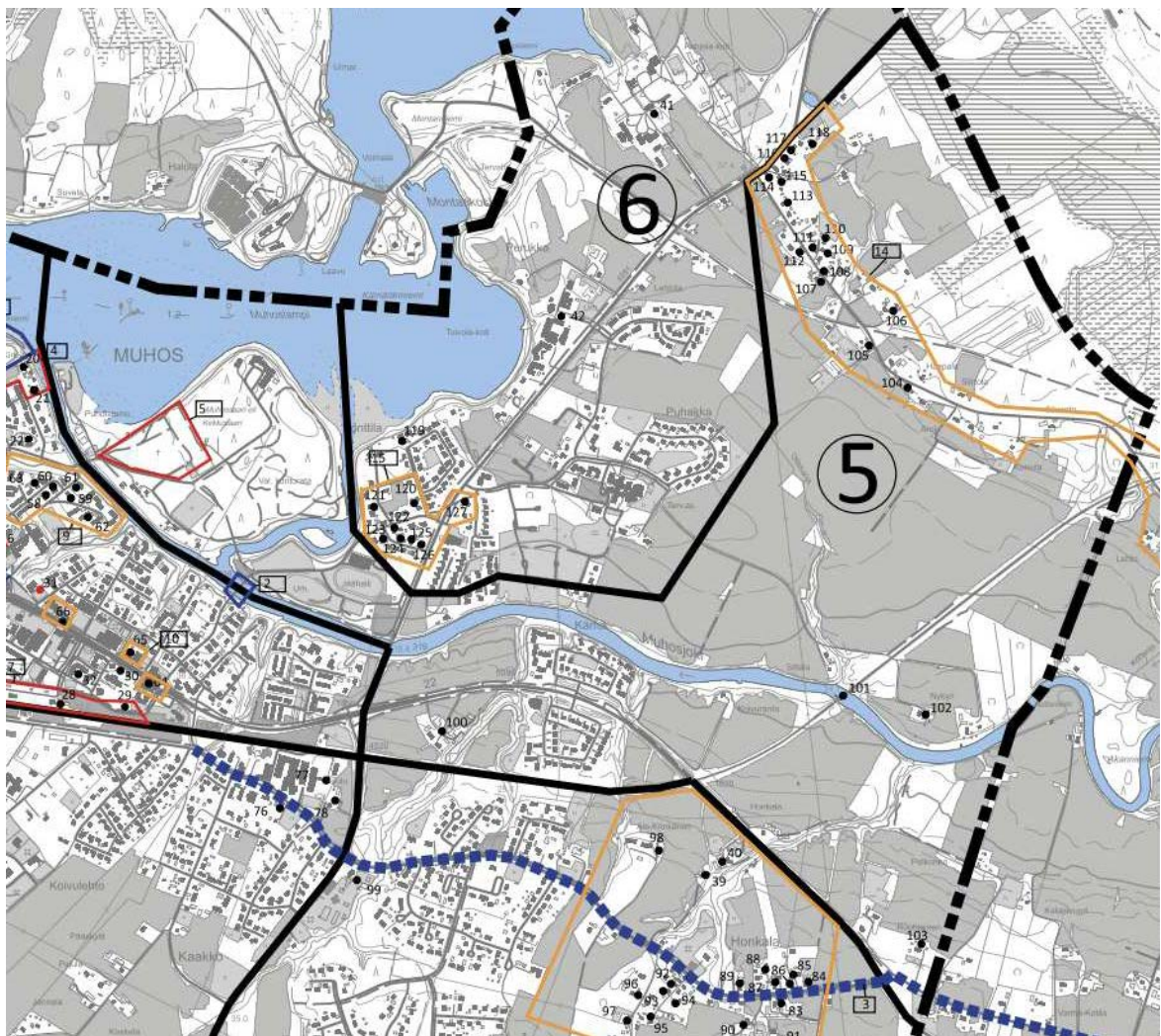

99 Puutavaraliike Tillman Oy

5.5. Muhosjokivarsi ja Lehtoseläntie (5)

Oulujokeen laskeva Muhosjoki jakautuu Muhoslammen kohdalla kahteen uomaan, joiden väliin jää Muhos- eli Kirkkosaari, jossa on Muhoksen hautausmaa. Saaren havupuuvaltaisessa ympäristössä kiertää ulkoilureitti, ja saaren pohjoisrannalta avautuvat kauniit näköalat Oulujoen maisemaan. Leppiniementiestä itään päin Muhosjokivarsi laajenee viljelyslaaksoksi, jonka maisemallisena selkärangana on Muhosjoki. Pohjoisessa maiseman rajana on Pyhänselän metsäalue, etelässä valtatie 22 ja rautatie, joka halkaisee alueen myös lounaasta koilliseen ylittäen Muhosjoen Nykyrin länsipuolella. Muhosjokivarren laaksomaisema on erittäin kaunis. Suurin osa alueen asutuksesta on sijoittunut jokilaakson reunoille, Lehtoseläntien varteen ja etelässä vanhan Oulu-Kajaani –tien tuntumaan. Uusia asuinalueita on rakennettu Kärnään 1970-luvun lopulta alkaen.

5. Hautausmaa (mk)

Oulujoessa Muhoslammen kohdalla olevassa Kirkkosaarella sijaitsee vuonna 1808 perustettu, edelleen käytössä oleva Muhoksen hautausmaa. Tunnusomaista nurmihautausmaalle on runsas sarniaisten määrä. Alueella on kaksi huoltorakennusta ja vuonna 2002 asennettu arkkitehti Juha Palovaaran suunnittelema muualle haudattujen muistomerkki. Aluetta kiertää arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy:n suunnitelmien mukaan 1999 uusittu aita. Hautausmaan läheisyydessä, Kirkkosaaren vastarannalla sijaitsee Muhoksen valtakunnallisesti merkittävä kirkkorakennus.

inventointikortti 20869

100. Yli- ja Ala-Ukkola (pk)

Henttulanojan ja valtatie 22:n välisellä peltoaukealla on maatilarakennusten ryhmä, johon kuuluu Yli-Ukkolan ehjä neliömäinen pihapiiri 1900-luvun alkupuolelta ja Ala-Ukkolan vanhat talousrakennukset. Ukkolan tila mainitaan vuoden 1654 veroluettelossa, ja se jakautui Yli-Ukkolaksi ja Ala-Ukkolaksi 1820-luvulla. Yli-Ukkolan 1900-luvun alusta oleva asuinrakennus on säilynyt sisätiloiltaan lähes alkuperäisessä asussaan. Neljältä sivulta rajattuun pihapiiriin kuuluu lisäksi tallipuoji, navetta ja vanha navettarakennus. Pihapiirin ulkopuolella on uusi asuinrakennus ja Henttulanojan törmällä kaksi aittaa. Karjaa Yli-Ukkolassa ei enää ole, ja rakennukset ovat varastokäytössä. Rakennuksia pidetään kunnossa. Ala-Ukkolan vanhoista rakennuksista ovat jäljellä puoji, entinen riihi ja kookas, osittain kivirakenteinen navetta vuodelta 1927.

101. Muhosjoen rautatiesilta (pk)

Muhosjoen ylittävä ristikkorakenteinen kitkapaalutukselle perustettu rautatiesilta on rakennettu vuonna 1927.

102. Nykyrin puojit (pk)

Muhosjoen pohjoispuolisten viljelysten ympäröimän Nykyrin pihapiirin vanhasta rakennuskannasta on jäljellä viisiosainen puojirakennus ja osittain hirsinen talli- ja liiterirakennus. Nykyrin puoji on peräisin mahdollisesti 1700-luvulta, ja siinä on toiminut Muhoksen osuuskaupan ensimmäinen myymälä. Viisiosaisen puojirakennuksen toisessa päädyssä on huone ja keittiö, toisessa päässä kolme puojihuonetta.

103. Rouhiainen (pk)

Rouhiaisien Muhoksen koululaitoksen historiaan liittyvä hirsinen asuinrakennus on rakennettu 1900-luvun alussa ja täydennetty myöhemmin lautarakenteisella kuistilla. Pihapiirissä on lisäksi uusia ja vanhoja piharakennuksia. Rakennusten ympärillä on vanhaa puustoa, ja pihasta aukeaa kaunis maisema Muhosjokilaaksoon.

5 Hautausmaa

101 Muhosjoen rautatiesilta

100 Yli- ja Ala-Ukkolan rakennukset Kajaanintieltä kuvattuna sekä Ala-Ukkolan navetta

100 Yli-Ukkolan asuinrakennus ja tallipuoji

102 Toinen Nykyrin puojeista

103 Rouhiainen

14. Lehtoseläntie (pk)

Lehtoseläntie on Pyhänselän eteläpuolella, Muhosjoen pohjoispuolisten rinneviljelysten reunalla mutkittleuva kylätie, jonka varrella oleva asutus on muodostunut pääosin 1920-luvulla. Suuri osa tiloista on erotettu Perttulan kantatilasta. Lehtoseläntien varren pihapiirit ovat pienimittakaavaisia, ja asuinrakennukset käsittävät yleensä kaksi tai kolme huonetta. Leppiniementien puoleiseen päähän on muodostunut tiheää asutusta, muualla pihapiirit ovat tien varressa harvakseltaan. Tieltä ja sen varrella olevista pihapiireistä avautuu avara näköala alas Muhosjokilaaksoon ja joen eteläpuolisille rinteille. Alueella, etenkin Leppiniementien puoleisessa päässä, on runsaasti jälleenrakennuskauden rakennuskantaa.

104. Lehtoseläntie

Pienikokoinen punainen vaakalaidoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus Lehtoseläntien varressa, jossa korkea satulakattoinen kuisti. Rakennus on tällä hetkellä autio.

Rakennusvuosi 1963, kiinteistötunnus 2:276

105. Lehtoseläntie 60

Monimuotoinen mansardikattoinen 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa satulakattoinen kooakas kuisti. Rakennus on punamullattu, ja sen julkisivussa on osittain pystyrimavuoraus ja osittain vaakalaudoitus.

Rakennusvuosi 1924, kiinteistötunnus 2:251

106. Lehtoseläntie 57

Pienikokoinen, punainen vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa satulakattoinen kuisti. Pihapiirissä on lisäksi kaksi piharakennusta.

Rakennusvuosi 1959, kiinteistötunnus 2:193

107. Lehtoseläntie 32

Siniharmaa vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa korkea satulakattoinen kuisti. Pihassa on useita lautavuorattuja ulkorakennuksia ja Lehtoseläntien varrella pahasti notkahtanut hirsinen piharakennus.

Rakennusvuosi 1920, kiinteistötunnus 2:257

108. Ollikkakuja 2

Pienikokoinen punainen vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa satulakattoinen kuisti.

Rakennusvuosi 1941, kiinteistötunnus 67:5

14 Lehtoseläntie

104

105

106

107

108

109. Ollikkakuja 6

Vaalean keltainen pystyaukeroinen 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa hieno avokuisti. Pihan perällä on kaksi punaista piharakennusta. Ollikkakujan pihapiirit muodostavat viehättävän kokonaisuuden.

Rakennusvuosi 1950, kiinteistötunnus 67:30

110. Ollikkakuja 8

Vaalean keltainen vaakalaukeroinen 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus ja punainen piharakennus. Ollikkakujan pihapiirit muodostavat viehättävän kokonaisuuden.

Rakennusvuosi 1953, kiinteistötunnus 67:31

111. Ollikkakuja 5

Pienikokoinen vihreä vaakalaukeroinen yksikerroksinen asuinrakennus, jossa satulakattoinen kuisti. Pihassa on lisäksi kaksi vihreää piharakennusta. Ollikkakujan pihapiirit muodostavat viehättävän kokonaisuuden.

Rakennusvuosi 1952, kiinteistötunnus 67:25

112. Lehtoseläntie

Pienikokoinen punamullattu yksikerroksinen asuinrakennus, jossa satulakattoinen kuisti. Rakennuksen julkisivu on osittain pystyaukeroinen ja osittain hirsinen. Rakennus on autio ja huonossa kunnossa. Pihassa pieni punainen ulkorakennus.

Rakennusvuosi 1937, kiinteistötunnus 2:280

113. Lehtoseläntie 9

Punainen pystyaukeroinen 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa avokuisti. Pihaan kuuluu ulkorakennus.

Rakennusvuosi 1947, kiinteistötunnus 67:18

114. Lehtoseläntie 2

Alkuperäisessä asussa säilynyt okrankeltainen pystyrimalaukeroinen 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa kaunis avokuisti.

Rakennusvuosi 1940, kiinteistötunnus 13:3

115. Koskelan kauppa, Lusikantie 4

Kookas 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus ja suurikokoinen osittain 2-kerroksinen piharakennus, jonka toisessa päädyssä on asuntoja. Asuinrakennuksen julkisivujen alaosa on tummanharmaata rappausta ja yläosa vaalean keltaista vaakapaneelia. Rakennuksen tien puoleisessa päädyssä on leveä kuisti, jossa on pitkä rivi ikkunoita. Pitkillä julkisivuilla on lapekattoiset frontonit. Piharakennuksen tien puoleinen pääty on korotettu kaksikerroksiseksi. Toisessa päädyssä runko on kapeampi ja pihan puoleisessa syvennyksessä on pitkä katos. Piharakennuksen julkisivu on kokonaisuudessaan vaalean keltaista vaakapaneelia.

Rakennusvuosi 1945, kiinteistötunnus 67:7

109

110

111

112

113

114

115

116. Leppiniementie 246

Valkoinen mineriittivuorattu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa aumakattoinen kuisti. Pihassa on lisäksi pieni punainen ulkorakennus.

Rakennusvuosi 1946, kiinteistötunnus 13:7

117. Leppiniementie 250

Punainen vaakalautoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa pieni satulakattoinen kuisti.

Rakennusvuosi 1952, kiinteistötunnus 13:16

118. Takalantie 2

Vaalean beige vaakalautoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa kookas mineriittivuorattu aumakattoinen kuisti. Pihassa on lisäksi toinen vaalea 1-kerroksinen lomalaudoitettu asuinrakennus ja punainen piharakennus.

Rakennusvuosi 1955, kiinteistötunnus 67:16 ja 13:11

116

117

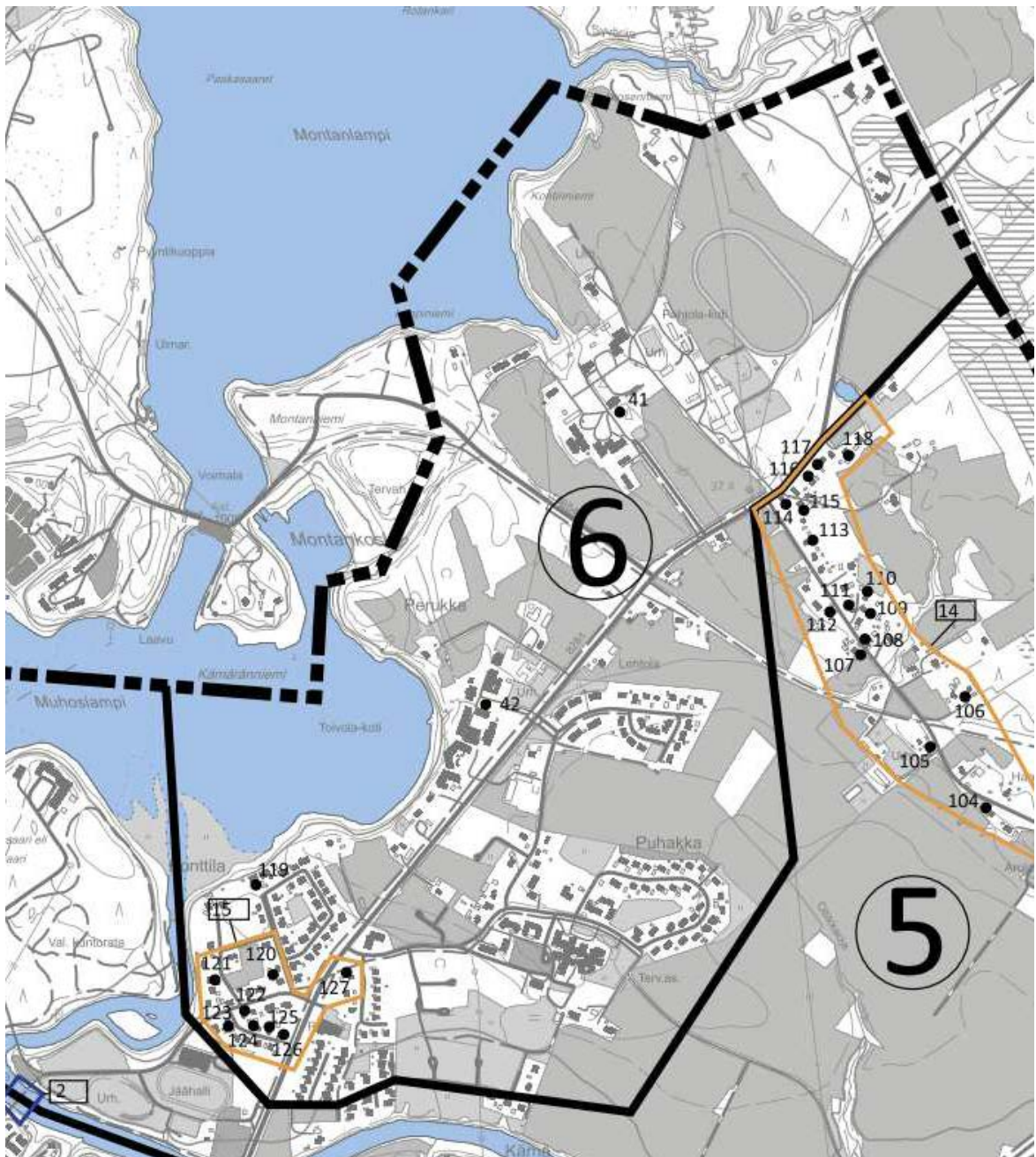

118

5.6. Leppiniementien varsi (6)

Muhoslammen ja Montanlammen itärantaa hallitsevat Pohjola- ja Toivola-kotien sekä Puhakan vanhainkodin laitosympäristöt uusien asuinalueiden ohella. Alueen vanhempi asutus on keskittynyt entisen Leppiniementien varteen, joka tien oikomisen jälkeen kulkee vanhojen tilojen mukaan osin Ponkilan-, Puhakan- ja Lehtolanteinä. Leppiniementien varrella ovat Puhakan, Konttilan ja Lehtolan 1970 - 90 -luvulla rakennetut asuinalueet. Uusia asuinalueita on kaavoitettu Puhakkaan terveyskeskuksen ympärille, mutta alue on vielä osin toteutumaton. Aluetta halkoo Montan voimalaitokselle kulkeva suurjännitelinja.

41. Pohjola-koti (mk)

Pohjola-koti on Muhoksella sijaitseva, vuonna 1915 perustettu poikakoti, joka edelleen toimii koulukotina tarjoten monipuolisia lastensuojelu- ja opetuspalveluja sijoitetuille nuorille. Montanlammen itärannalla olevaan puistomaiseen ja kauniiseen, eri-ikäisten rakennusten muodostamaan pihapiiriin johtaa maantietä peltojen halki koivukuja. Merkittävimmät rakennukset ovat 1920 - 30 -luvun tyyliin kantaavat vuonna 1926 alun perin ruokalaksi ja oppilasasuntolaksi rakennettu Pohjola sekä ammattikoulu, jonka sisäänkäyntiä korostaa juhlava kahden pylvään kannattama katos friisaiheinen. Vuonna 1935 rakennettu Wäinölä toimi alun perin asuntola- ja juhlasalikäytössä ja sai vuonna 1983 lisärakennuksen, jossa toimii Pohjolan koulu. Muita rakennuksia ovat muun muassa ruokalana ja urheilutalona toimiva Seppola, Tapiola sekä uudemmat perhekodit ja erityisyksiköt, joista viisi sijaitsee alueen ulkopuolella. Pihapiiriin on 1920-luvulla kerätty seitsemän pärekattoisen kammiaitan rivi, joista keskimmäisen (vuodelta 1766) katolla on vellikello.

inventointikortti 26721

42. Toivola-koti (mk 2015)

Vuonna 1926 perustettu Toivola-koti on tuottanut monipuolisesti kehitysvamma- ja lastensuojelulain mukaisia palveluita Suomessa ja ollut edelläkävijä koulutuksen järjestämisessä ja varhaisen työnteonmallin opettamisessa. Toivola-kodista luotiin jo vuonna 1926 ei pelkästään hoitolaitos, vaan kehitysvammaisten opetus- ja työkotit. Alueelta löytyy eri aikakausien mukaista kerroksellista rakentamista. Vanhempaa rakennuskantaa edustaa vuodelta 1947 oleva hallintorakennus ja vierashuone, 1960 - 1970-luvuilta muun muassa asumisyksiköjä ja terapiatilat, 2000-luvulta uusia palveluasumisen yksiköitä. Toivola-koti sijaitsee Oulujoen rannalla Montankosken kohdalla. Sen läheisyydessä Montantien toisella puolella sijaitsee toinen lastensuojeluun erikoistunut yksikkö Pohjola-koti, josta Toivola-kodin toiminta aikoinaan eriytyi.

inventointikortti 207782, hallintorakennus ja vierashuone on suojeltu asemakaavassa

119. Konttila (pk)

Konttilan Muhoslammen rannalla sijaitseva hirsinen asuinrakennus ja puoji on rakennettu noin vuonna 1915. Asuinrakennuksen pihan puolisen frontonin alla on kaksiosainen kuistirakennelma. Asuinrakennusta kunnostetaan parhaillaan.

ei asemakaavallista suojelua

41 Pohjola

Wäinölä

41 Ammattikoulu

Kammiaitat

42 Toivola-kodin hallintorakennus ja alueen nuorempaa rakennuskantaa

119 Konttila

15. Konttilan aluekokonaisuus

Konttilan alueen läpi kulkee aikaisemmin Leppiniemeen johtanut Ponkilantie. Tien ympäristössä on melko yhtenäinen jälleenrakennuskauden rakennusten kokonaisuus.

120. Konttilantie 3

Alkuperäisessä asussa säilynyt vaalea vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus ja pihan perällä sijaitseva piharakennus.

Rakennusvuosi 1952, kiinteistötunnus 7:26

121. Putaantie 3

Vaalea vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa leveä ja korkea satulakattoinen kuisti. Tontilla lisäksi vaalea lautavuorattu piharakennus.

Rakennusvuosi 1926, kiinteistötunnus 7:69

122. Ponkilantie 28

Suurikokoinen vaalea vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus. Pihassa on lisäksi okran keltainen piharakennus.

Rakennusvuosi 1946, kiinteistötunnus 36:16

123. Kangastie 2

Vaalean keltainen vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus ja pitkä piharakennus.

Rakennusvuosi 1949, kiinteistötunnus 36:28

124. Kangastie 3

Vaalea vaakalaudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jonka kulmassa lapekattoinen kuisti.

Rakennusvuosi 1947, kiinteistötunnus 36:18

125. Kangastie 5

Alkuperäisessä asussa säilynyt valkoiseksi rapattu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa pieni satulakattoinen kuisti. Rakennus on tällä hetkellä autio. Pihassa on lisäksi punainen pystyrimalaudoitettu ulkorakennus.

Rakennusvuosi 1947, kiinteistötunnus 36:19

126. Kangastie 7

Vaalean keltainen pysty-laudoitettu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus ja punainen piharakennus. Pihapiirissä toimii savipaja Savi-Jonttu.

Rakennusvuosi 1947, kiinteistötunnus 36:20

127. Tallikuja 2

Alkuperäisessä asussa säilynyt valkoiseksi rapattu 1 ½ -kerroksinen asuinrakennus, jossa pieni satulakattoinen kuisti. Pihassa on lisäksi punainen pystyrimalaudoitettu ulkorakennus.

Rakennusvuosi 1968, kiinteistötunnus 7:19

120

121

122

123

124

126

125

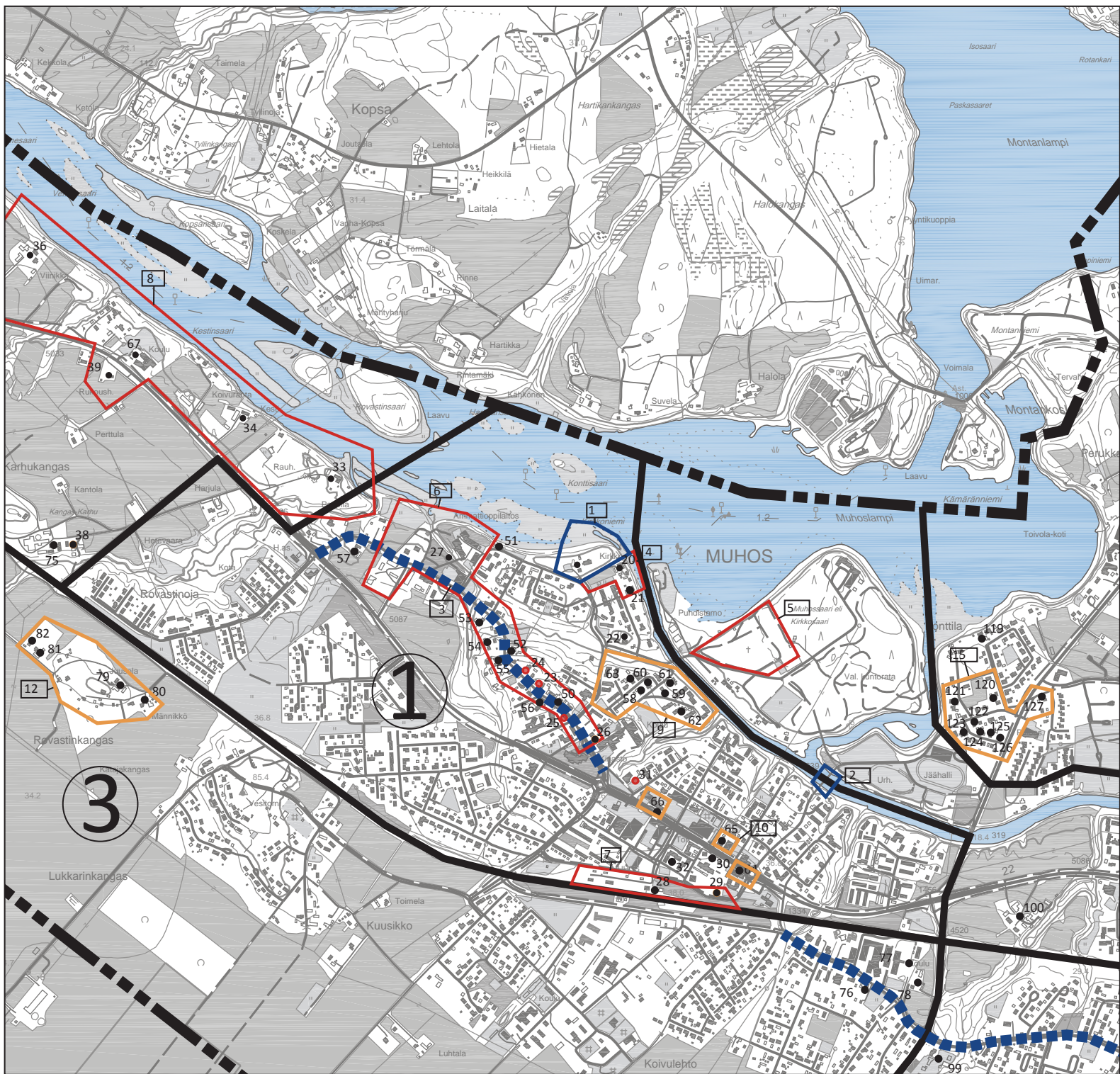
127

6. LÄHTEET:

- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt RKY, 2009
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993
- Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015, Pohjois-Pohjanmaan liitto 2015
- Muhoksen kirkonkylän kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet – Perusselvitys kaavoitusta varten, Anneli Salmela 1991
- Jokivarsien Wanhat rakennukset –inventointihanke, 2006
- Kioski-järjestelmään eri inventointihankkeiden yhteydessä tallennetut inventointikortit
- Muhoksen kirkonkylän osayleiskaava 2000
- Oulun seudun yleiskaava 2020
- <http://fi.wikipedia.org/wiki/Muhos>
- Muhoksen kunnan rakennus- ja huoneistorekisteri

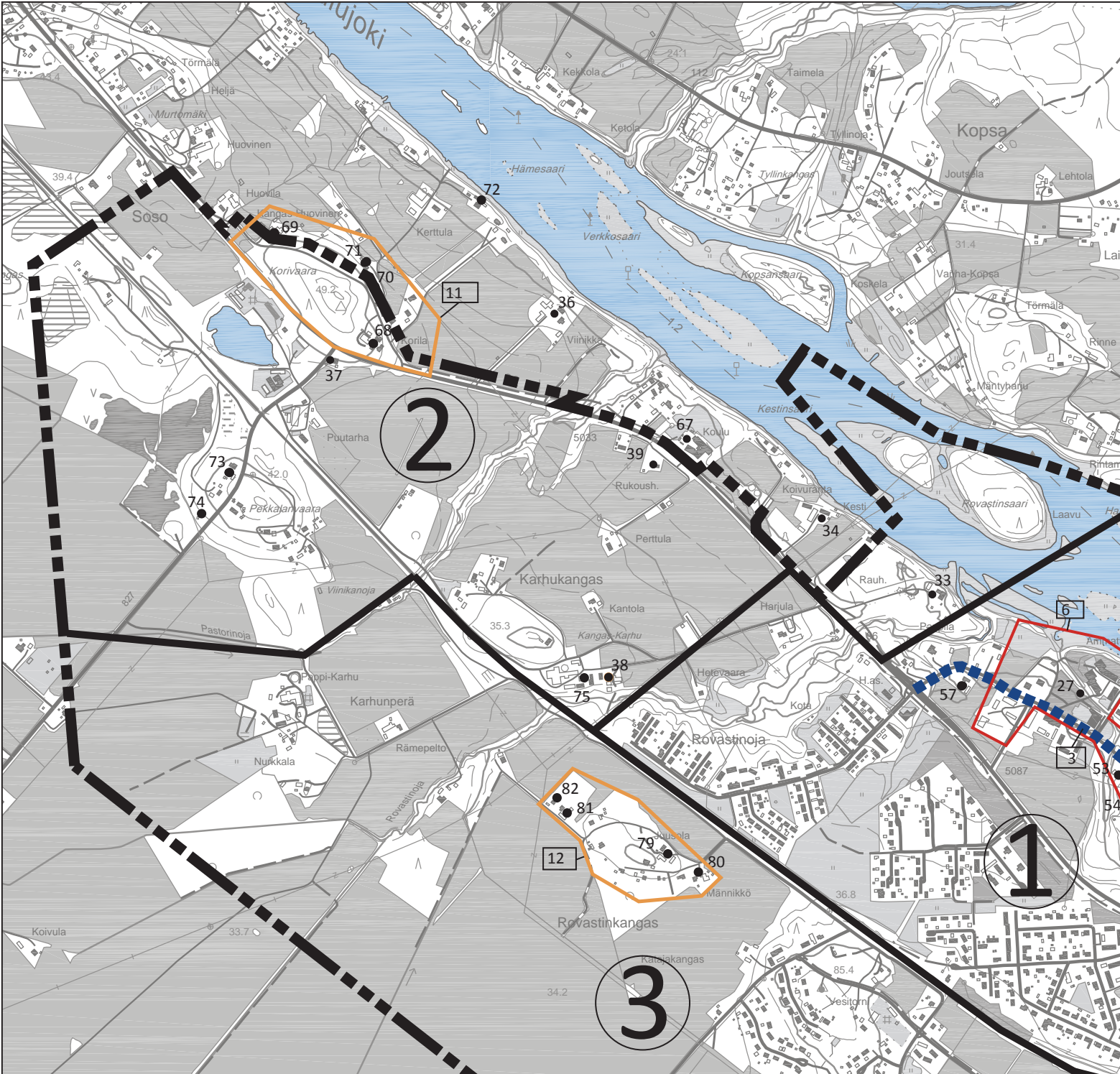
RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Kohdekartta, Keskusta

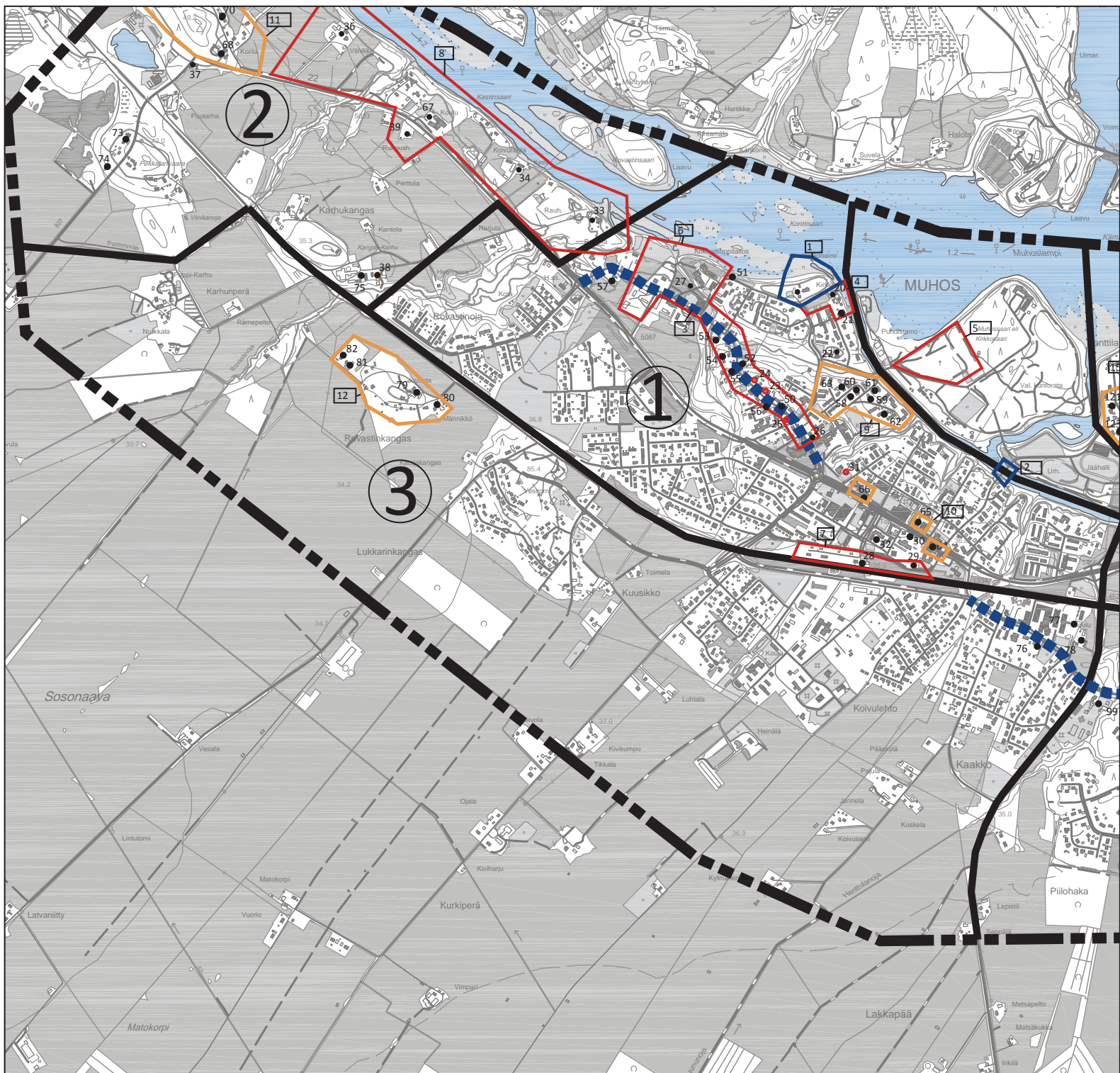
RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Kohdekartta, Korivaara

RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ

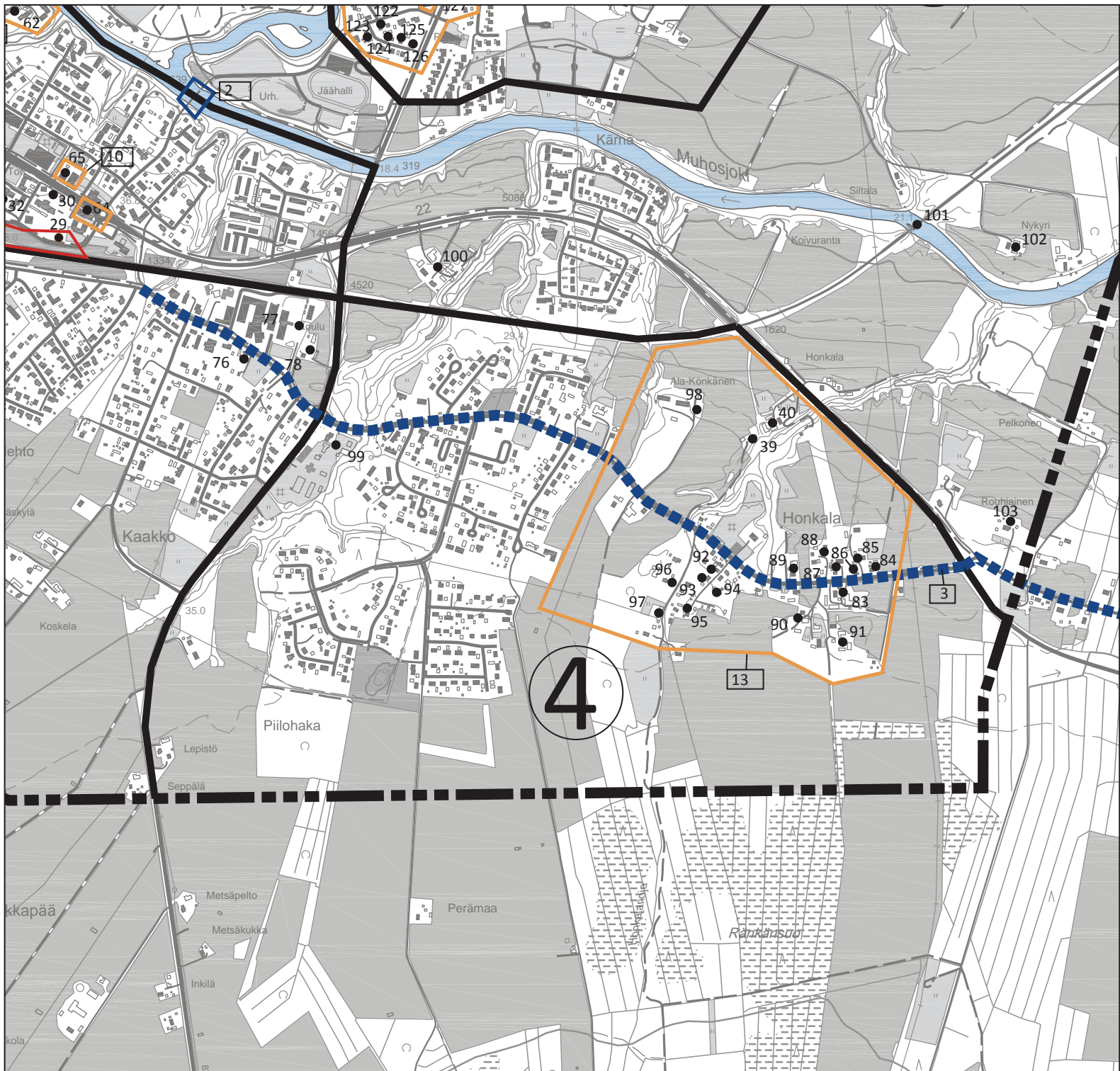
Kohdekartta, radan eteläpuoli

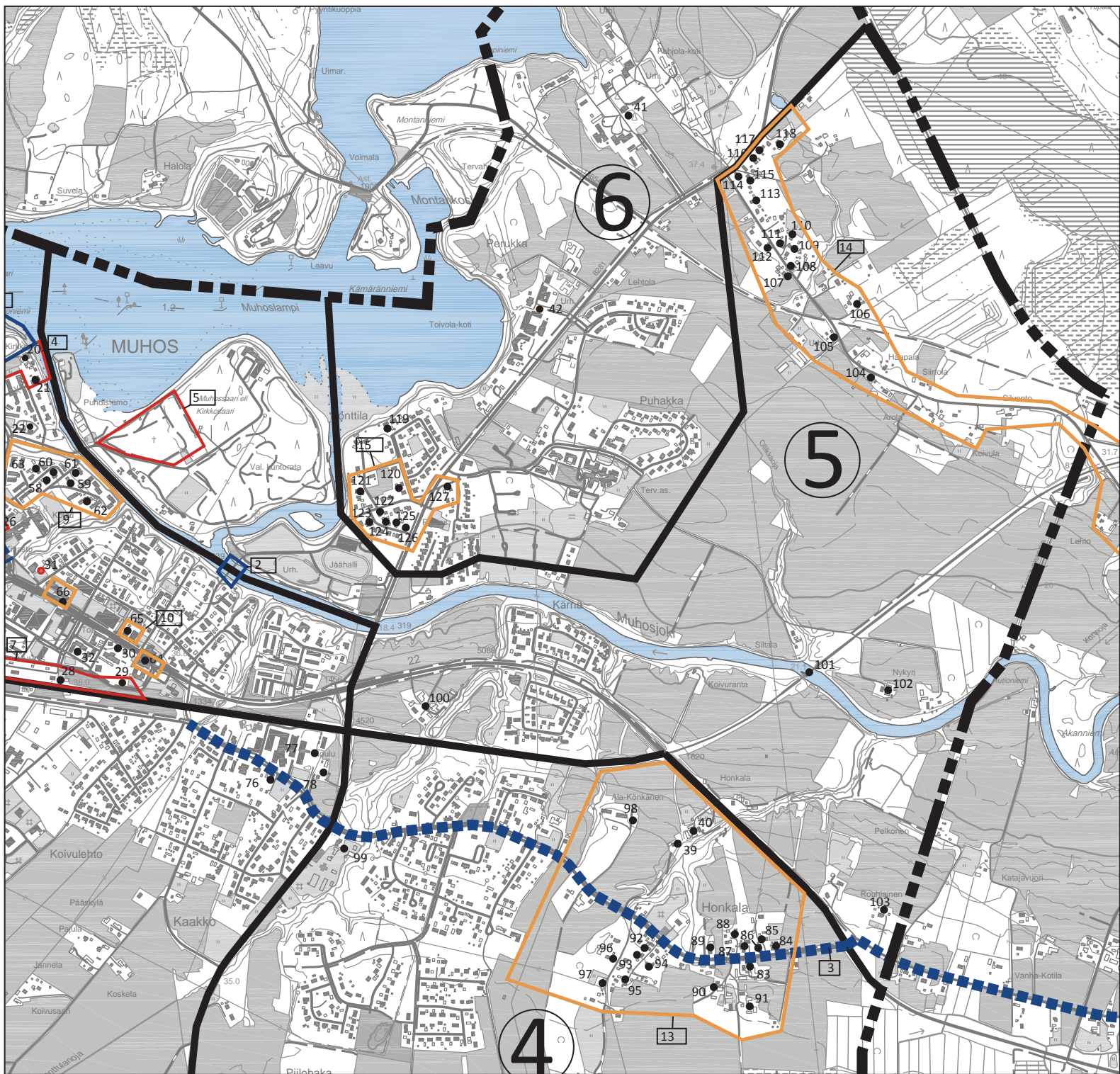
RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Kohdekartta, Honkala

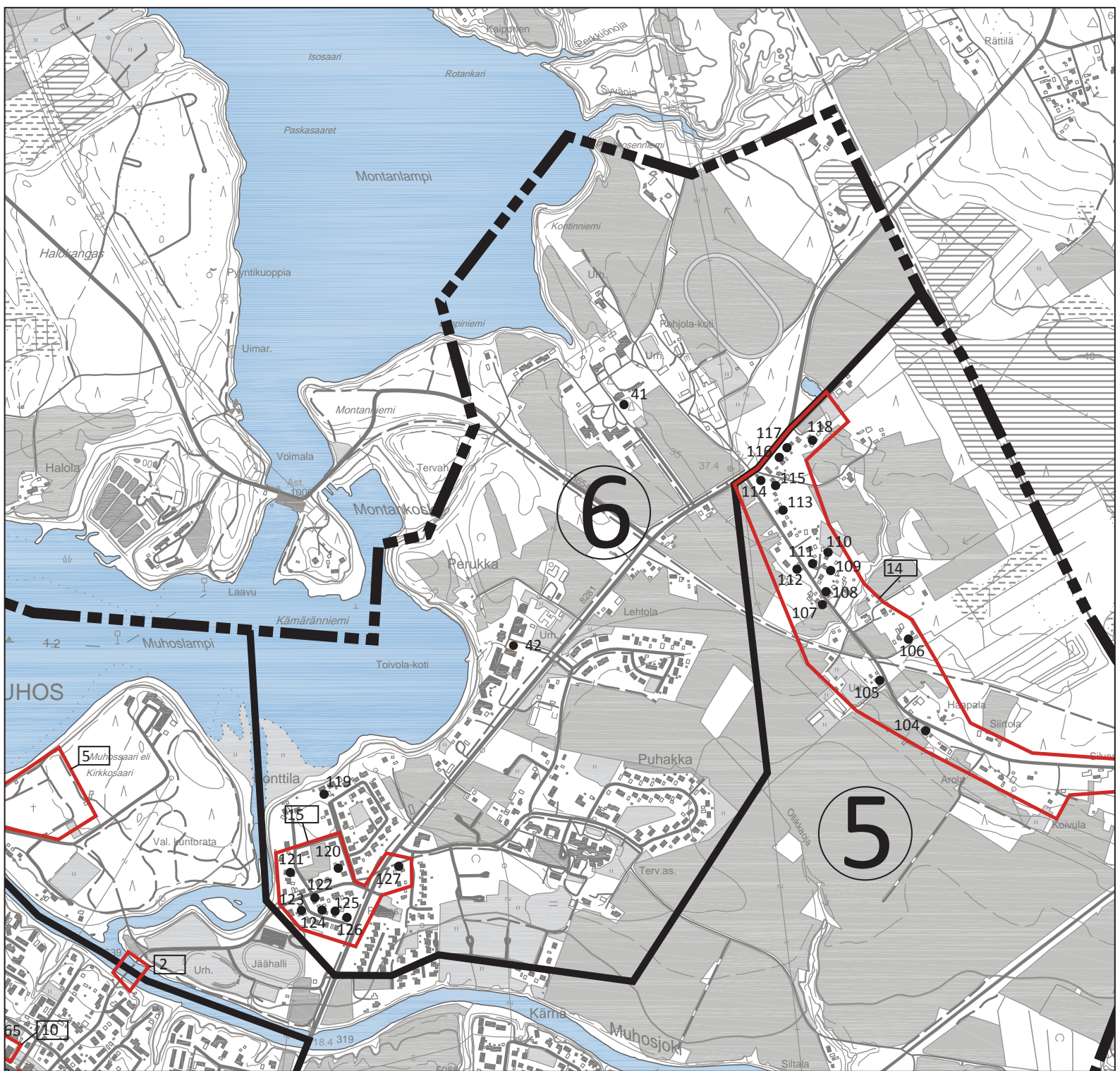
RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Kohdekartta, Muhosjoki

RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ

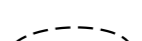
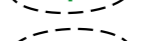
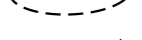

Kohdekartta, Leppiniementie

MUHOKSEN KESKUSTA-ALUEEN TAAJAMAKUVA-ANALYYSI

26.9.2014

MERKINNÄT:

- AUKKOPAIKAT / ASFALTTIKENTÄT
- RAVIINI
- TYHJILLÄÄN OLEVA RAKENNUS
- PUURIVI
- ARVOKAS KOHDE
- MAAMERKKI
- NÄKYMÄ
- PUUTTEELLINEN NÄKYMÄ
- ESTE
- POSITIIVINEN ALUE
- NEGATIIVINEN ALUE
- YHTEYS
- PUUTTEELLINEN YHTEYS
- SOLMUKOHTA
- PORTTIAIHE

